

Platne kartice i kartične transakcije

Statistika platnog prometa

2016.

Godina III · srpanj 2017.

Sadržaj

Pregled kartičnog tržišta RH	4
Osnovna statistika RH	4
1. Uvod	5
1.1. Struktura publikacije	6
1.2. Zakonodavni okvir	6
1.3. Metodologija	8
2. Struktura kartičnog tržišta i platnometna infrastruktura	10
2.1. Kartične platne sheme	11
Četverostrana kartična shema u RH	11
Trostrana kartična shema u RH	12
2.2. Platnometna infrastruktura	14
Bankomat	14
EFTPOS uređaj	16
EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	18
3. Tržište platnih kartica u RH	19
3.1. Platne kartice	20
Platne kartice prema shemi	22
Statusi platnih kartica	23
Novoizdane i deaktivirane platne kartice	24
3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH	25
Beskontaktne i kontaktne platne kartice	25
3.2. Imatelji platne kartice	27
Potrošač	27
Poslovni subjekti (nepotrošači)	28
4. Kartične platne transakcije	29
4.1. Ukupne kartične platne transakcije	30
4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije	31
Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima	32
Kupnja robe i usluga	34
Podizanje gotovog novca	36
Polaganje gotovog novca	38
Ugovorno terećenje	39
Neovlašteno korištenje	40
4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije	40

5. Prihvat platnih kartica	43
5.1. Ukupan prihvat platnih kartica	44
5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH	49
Kupnja robe i usluga	52
Podizanje gotovog novca	53
Polaganje gotovog novca	54
5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu	55
5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca	59
6. Pojmovnik	61
7. Dodatak	63
7.1. Popis tablica	63
7.2. Popis okvira	64
7.3. Popis slika	64

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

Telefon centrale: 01/4564-555, Telefon: 01/4565-006, Telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1849-790X (online)

Pregled kartičnog tržišta RH

Izdavatelji platnih kartica

25 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Prihvatitelji platnih kartica na EFTPOS uređajima

19 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Kartične sheme (abecedno)

Četverostrane kartične sheme

- MasterCard®
- Visa®

Trostrane kartične sheme

- American Express®
- Diners Club International®

Osnovna statistika RH

Populacija / poslovni subjekti

4,285 mil. stanovnika
0,255 mil. poslovnih subjekata (nepotrošača)
56.594 km² površina RH

Broj imatelja platne kartice

Potrošači: **3,342** mil.
Poslovni subjekti (nepotrošači): **0,207** mil.

Broj platnih kartica

Debitne: **6,944** mil.
Kreditne: **1,878** mil.

Nacionalna kartična plaćanja (izdavatelja u RH)

Broj: **379,03** mil.
Vrijednost: **131.904,86** mil. kuna

Infrastruktura

EFTPOS uređaji: **106.081**
Bankomati: **4.543**

Instrumenti plaćanja (kupnja robe i usluga – fiskalizacija)

Broj:
88% gotov novac
11% platna kartica
1% ostalo

Vrijednost:
58% gotov novac
38% platna kartica
4% ostalo

1. Uvod

Konkurentna i učinkovita tržišta financijskih usluga izrazito su važna za svako gospodarstvo pa tako i gospodarstvo Republike Hrvatske (u nastavku teksta: RH). Jedan od preduvjeta za učinkovito i konkurentno tržište jest jasan i transparentan zakonodavni okvir. Direktivom o platnim uslugama 2007/64/EZ¹, čije su odredbe transponirane u Zakon o platnom prometu (“Narodne novine”, br. 133/2009. i 136/2012.; u nastavku teksta: ZPP), prvi put su se na jedinstven način uredile platne usluge za cijeli Europski gospodarski prostor. ZPP-om uređuju se platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima. Jedna od platnih usluga koja je uređena ZPP-om jest usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Najčešće korišten platni instrument u RH jest platna kartica i upravo je na tržištu platnih kartica i kartičnih plaćanja zabilježen stalan rast i razvoj. Tako je u deset godina broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija porastao za 86%, i to s 203,68 milijuna koliko ih je izvršeno u 2006. godini na 379,05 milijuna koliko ih je izvršeno u 2016. godini. Nadalje, u istom razdoblju vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija porasla je za 55%, i to s 85.331,34 milijuna kuna na 131.904,86 milijuna kuna.

Kartična su plaćanja najčešće korišten oblik plaćanja i u državama Europske unije (u nastavku teksta: EU). Prema podacima Europske središnje banke (u nastavku teksta: ESB) u 2000. godini broj kartičnih platnih transakcija bio je na razini od oko 13 milijarda transakcija godišnje.² Prema istim podacima ESB-a broj kartičnih platnih transakcija porastao je za 47%, i to s 37.092,02 milijuna koliko ih je izvršeno u 2011. godini na 52.952,76 milijuna koliko ih je izvršeno u 2015. godini. Nadalje, u istom razdoblju vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija porasla je za 35%, i to s 1.911,32 bilijuna eura na 2.583,42 bilijuna eura. Osim toga, broj kartičnih platnih transakcija po stanovniku i dalje raste u svim državama EU-a.

Svrha je ove publikacije pružiti sveobuhvatan pregled tržišta platnih kartica i kartičnih platnih transakcija u RH u 2016. s usporedbom

1 Direktiva 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu

2 Podaci Europske središnje banke

pojedinih podataka u odnosu na 2015. godinu, koji bi trebao poslužiti podjednako korisnicima, pružateljima platnih usluga i ostaloj široj javnosti.

1.1. Struktura publikacije

Publikacija je podijeljena u sedam poglavlja.

Prvo je poglavlje Uvod, u kojemu je uz svrhu i strukturu publikacije dan kratak pregled zakonodavnog okvira na temelju kojeg su prikupljeni statistički podaci te osnovna metodološka objašnjenja.

Drugo poglavlje, pod nazivom Struktura kartičnog tržišta i platnometna infrastruktura, daje uvid u modele kartičnih shema i pregled osnovnih prihvatnih uređaja (bankomata i EFTPOS uređaja).

U trećem poglavlju, Tržištu platnih kartica u RH, iznose se podaci o broju platnih kartica i njihovu stupnju tehnološkog razvoja.

Kartične platne transakcije, odnosno četvrto poglavlje, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga izdavatelji za sve nacionalne i međunarodne kartične platne transakcije koje su učinjene platnim karticama koje su ti isti izdavatelji i izdali.

Peto poglavlje, Prihvat platnih kartica, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga prihvatitelji za sve transakcije prihvata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja. Također, u ovom se poglavlju daje usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH.

Šesto poglavlje sadržava pojmovnik.

U sedmom poglavlju dan je popis tablica, slika i okvira iz publikacije.

1.2. Zakonodavni okvir

Republika Hrvatska u potpunosti je uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a u području platnog prometa. ZPP-om platne usluge u RH uređene su istovjetno kao i u EU-u. Tako su među platnim uslugama definiranim člankom 3. točkom 5. ZPP-a i usluge izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Statistički podaci o platnim karticama, kartičnim platnim transakcijama i prihvatnim uređajima prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 147/2013.; u nastavku teksta: Odluka) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Odluka je donesena na temelju dvaju zakona:

- Zakona o platnom prometu ("Narodne novine", br. 133/2009. i 136/2012.) i
- Zakona o elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 139/2010).

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama, prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

Prema Odluci izvještajni su obveznici:

1. kreditna institucija (banka i štedna banka) sa sjedištem u RH;
2. institucija za elektronički novac sa sjedištem u RH;
3. institucija za platni promet sa sjedištem u RH;
4. podružnica kreditne institucije (podružnica banke) iz treće države sa sjedištem u RH;
5. podružnica institucije za elektronički novac iz treće države sa sjedištem u RH;
6. podružnica kreditne institucije iz države članice sa sjedištem u RH;
7. podružnica institucije za elektronički novac iz države članice sa sjedištem u RH;
8. podružnica institucije za platni promet iz države članice sa sjedištem u RH;
9. zastupnici pružatelja platnih usluga iz druge države članice sa sjedištem u RH, preko kojih ti pružatelji platnih usluga pružaju platne usluge u RH ako ti zastupnici ujedno imaju odobrenje za pružanje platnih usluga i
10. Financijska agencija.

Odlukom je propisano sastavljanje i dostavljanje podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu kroz 11 izvješća:

- Izvješće "Kreditni transfer";
- Izvješće "Novčana pošiljka";
- Izvješće "Izravno terećenje";

- Izvješće “Odobrenje/terećenje bez naloga”;
- Izvješće “Gotov novac”;
- Izvješće “Čekovi i mjenice”;
- Izvješće “Izdavanje platnih kartica”;
- Izvješće “Računi”;
- Izvješće “Infrastruktura”;
- Izvješće “Prihvaćanje platnih kartica” i
- Izvješće “Zakonska ovlast”.

U publikaciji je dan pregled platnih kartica i kartičnih platnih transakcija za 2016. godinu s usporedbom za 2015. i djelomično za 2014. godinu kroz statističke podatke prikupljene u tri izvješća: Izdavanje platnih kartica, Prihvaćanje platnih kartica i Infrastruktura.

1.3. Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)³ i drugim standardima koji su uvriježeni na kartičnom tržištu.

Pri izradi publikacije korišteni su prije svega podaci dobiveni od pružatelja platnih usluga (izvještajnih obveznika). Znatno manji dio podataka prikupljen je od poslovnih subjekata pružatelja usluga kartične infrastrukture (Potpoglavlje 2.2.) i u podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske – Porezne uprave (Potpoglavlje 5.2.).

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci korišteni pri izradi publikacije jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁴ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

³ Regulation (EU) No 1409/2013 of the European Central Bank of 28 November 2013 on payment statistics (ECB/2013/43)

⁴ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

U publikaciji se na cjelovit način daje pregled kartičnog tržišta u RH za 2016. godinu, odnosno iznose se agregirani statistički podaci o:

- platnoprometnoj infrastrukturi – prikazani sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- kartičnim platnim transakcijama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje;
- transakcijama prihvata platnih kartica – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje.

Podaci o kartičnim platnim transakcijama prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj se transakcija provodi (valuta transakcije). Za potrebe publikacije sve transakcije u drugim valutama preračunate su u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u kunama bez lica.

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima Izvješća dana su u svakom poglavlju zasebno.

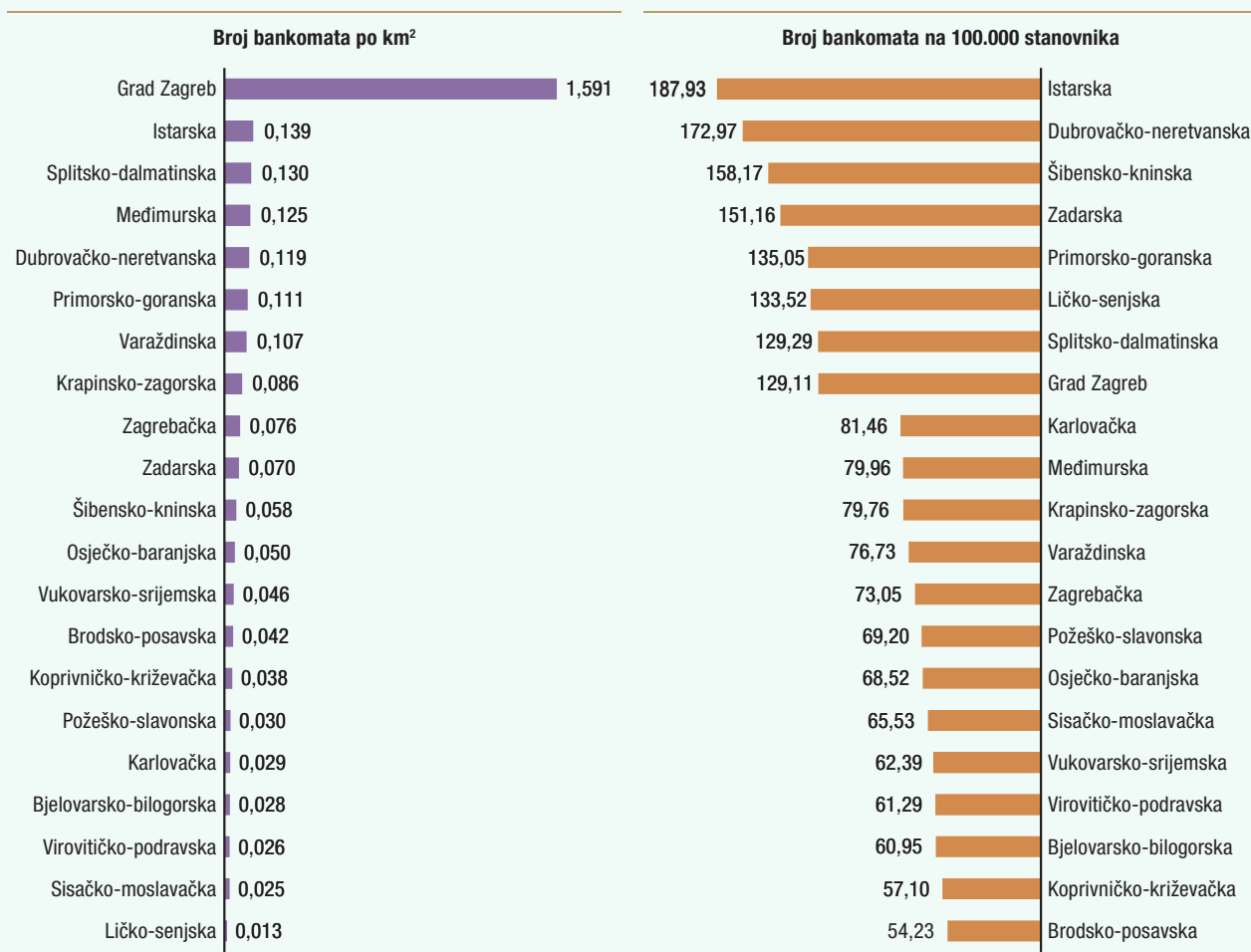
Temeljni pojmovi određeni ZPP-om koji se odnose na područje platnih kartica i kartičnih platnih transakcija jesu:

- **platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju;
- **nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH;
- **međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice;
- **kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura

U ovom su poglavlju prikazane kartične platne sheme (Potpoglavlje 2.1.) i platnoprometna infrastruktura prema prihvatnim uređajima kao što su bankomati i EFTPOS uređaji (Potpoglavlje 2.2.).

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2016.

Bankomati i EFTPOS uređaji u RH

Ukupan broj bankomata	4.543
Ukupan broj EFTPOS uređaja	106.081
Broj bankomata na 100.000 stanovnika	106,02
Broj EFTPOS uređaja na 100.000 stanovnika	2.475,70
Broj bankomata po km ²	0,08
Broj EFTPOS uređaja po km ²	1,87

Izvor: HNB

2.1. Kartične platne sheme

Kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje kartične platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

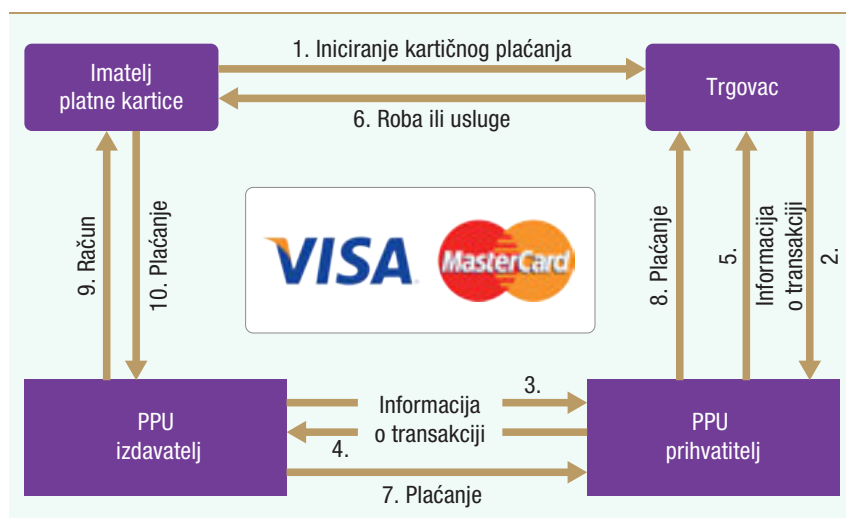
U RH prepoznajemo dva modela kartičnih shema: model s četiri sudionika, tj. četverostranu kartičnu shemu i model s tri strane ili sudionika, tj. trostranu kartičnu shemu.

Četverostrana kartična shema u RH

U četverostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu platnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj:** pružatelj platnih usluga koji je imatelju platne kartice (platitelju) izdao platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.
- **Prihvatitelj:** pružatelj platnih usluga koji primatelju plaćanja (trgovcu) osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u četverostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Prihvatitelj prosljeđuje podatke o transakciji izdavatelju na autorizaciju.
4. Izdavatelj provjerava i potvrđuje (autorizira) transakciju i o tome obavještava prihvatitelja.
5. Nakon zaprimanja odobrenja od izdavatelja prihvatitelj o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
6. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
7. Izdavatelj prosljeđuje iznos prihvatitelju za obavljenju kupnju robe i usluga platnom karticom.
8. Prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
9. Izdavatelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
10. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trenutačno na teritoriju RH posluju četverostrane kartične sheme MasterCard® i Visa®. U sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se i debitne i kreditne platne kartice. U 2016. ukupno je evidentirano 26 izdavatelja sudionika četverostrane kartične sheme.

Trostrana kartična shema u RH

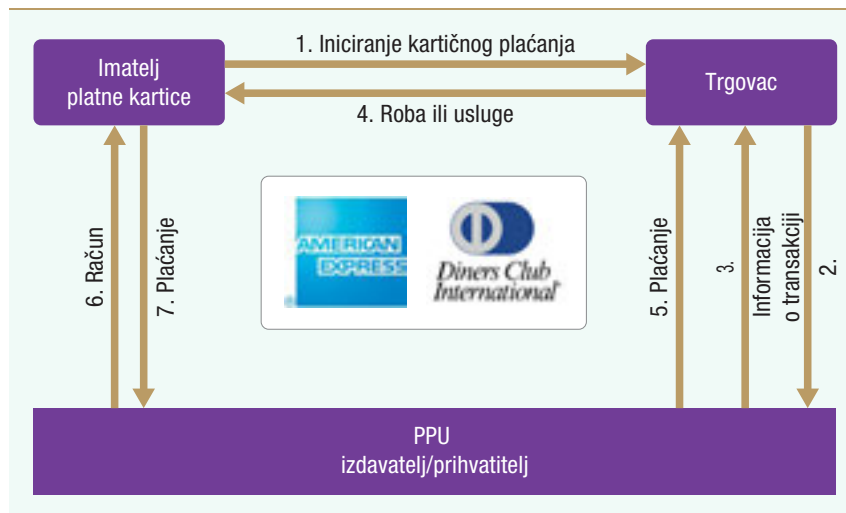
U trostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) koji je ujedno i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba primatelj plaćanja, koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj/prihvatitelj:** u trostranoj kartičnoj shemi izdavatelj i prihvatitelj jest isti pružatelj platnih usluga.

Kao izdavatelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s imateljem platne kartice i imatelju kartice (platitelju) izdao je platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.

Kao prihvatitelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s primateljem plaćanja (trgovcem) kojem osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, izdavatelja koji je ujedno i prihvatitelj, na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u trostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Izdavatelj/prihvatitelj provjerava i odobrava (autorizira) transakciju i o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
4. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
5. Izdavatelj/prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
6. Izdavatelj/prihvatitelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
7. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trostrane kartične sheme obično su sheme kreditnih kartica te se u sklopu njih ne izdaju debitne kartice. U 2016. ukupno su evidentirana dva pružatelja platnih usluga sudionika trostrane kartične sheme. Na teritoriju RH trostrane kartične sheme su Diners Club International® i American Express®.

2.2. Platnoprmetna infrastruktura

Podaci o platnoprmetnoj infrastrukturi prikupljaju se od pružatelja platnih usluga i od pravnih osoba koji su vlasnici prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaja i bankomata) preko kojih pružatelji platnih usluga prihvatitelji pružaju platnu uslugu prihvata platnih kartica.

Na tržištu RH na dan 31. prosinca 2016. ukupno je bilo 111.560 uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica, od kojih je 4.453 bankomata i 106.081 EFTPOS uređaj i 936 EFTPOS uređaja za uplatu i isplatu na kojima je imateljima platne kartice omogućeno iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom, a ne i plaćanje robe i usluga (Tablica 1.).

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica na teritoriju RH

Prihvatni uređaji	Ukupno na dan 31. 12. 2014.	Ukupno na dan 31. 12. 2015.	Ukupno na dan 31. 12. 2016.
Bankomati	4.222	4.418	4.543
EFTPOS uređaji	99.515	103.434	106.081
EFTPOS uređaji za isplatu i uplatu	1.519	1.633	936

Izvor: HNB

Bankomat

Bankomat je elektromehanički uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica podizanje i/ili polaganje gotovog novca, korištenje usluge davanja informacija i druge usluge.

Na dan 31. prosinca 2016. na teritoriju RH ukupno je evidentirano 4.543 bankomata od kojih je najveći broj bankomata evidentiran u Gradu Zagrebu, i to njih 1.020, a najmanji broj bankomata u Virovitičko-podravskoj županiji, njih 52 (Tablica 2.). Ukupan broj bankomata na teritoriju RH povećao se za 2,8% u odnosu na 31. prosinca 2015. godine (Tablica 1.).

Bankomati se mogu razvrstati prema funkcijama i obilježjima.

Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2016.

Županija	Ukupan broj bankomata
Zagrebačka	232
Krapinsko-zagorska	106
Sisačko-moslavačka	113
Karlovačka	105
Varaždinska	135
Koprivničko-križevačka	66
Bjelovarsko-bilogorska	73
Primorsko-goranska	400
Ličko-senjska	68
Virovitičko-podravska	52
Požeško-slavonska	54
Brodsko-posavska	86
Zadarska	257
Osječko-baranjska	209
Šibensko-kninska	173
Vukovarsko-srijemska	112
Splitsko-dalmatinska	588
Istarska	391
Dubrovačko-neretvanska	212
Međimurska	91
Grad Zagreb	1.020
Ukupno	4.543

Izvor: HNB

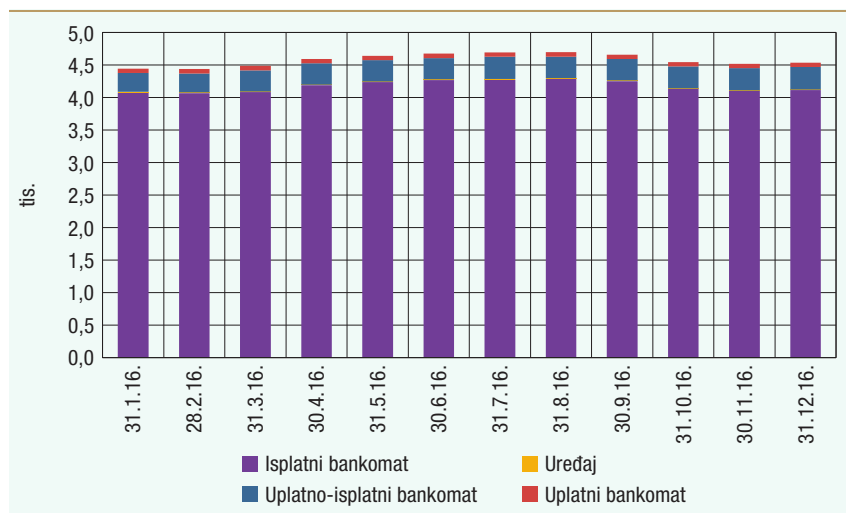
Funkcije bankomata podijeljene su prema uslugama platnog prometa, odnosno prema funkciji uplate gotovog novca i funkciji isplate gotovog novca.

U sklopu pregleda bankomata prema funkcijama prikazan je i podatak o bankomatima koji korisnicima omogućuje različite usluge, kao što su pregled prometa po računima za plaćanje, kupnja bonova, korištenje usluge elektroničkog bankarstva i slično, a na kojima nije moguće izvršiti platne usluge polaganja gotovog novca, podizanja gotovog novca i izvršavanje kreditnih transfera. Takav bankomat za potrebe publikacije nazvan je uređajem.

S obzirom na navedeno, razlikujemo četiri vrste bankomata prema funkcijama na teritoriju RH (Slika 1.).

Na dan 31. prosinca 2016. na teritoriju RH evidentirano je 4.113 isplatnih bankomata, 346 uplatno-isplatnih bankomata, 10 uređaja i 66 uplatnih bankomata (Slika 1.).

Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2016.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja bankomata, na dan 31. prosinca 2016. njih 1.454 u sustavu je videonadzora i 946 u osiguranom prostoru. Bankomati u osiguranom prostoru jesu bankomati koji su smješteni u poseban, zatvoren prostor za tu namjenu, a fizički je pristup osiguran primjenom odgovarajućih mjera fizičke i/ili tehničke zaštite. Pritom jedan bankomat može biti svrstan u oba navedena obilježja.

EFTPOS uređaj

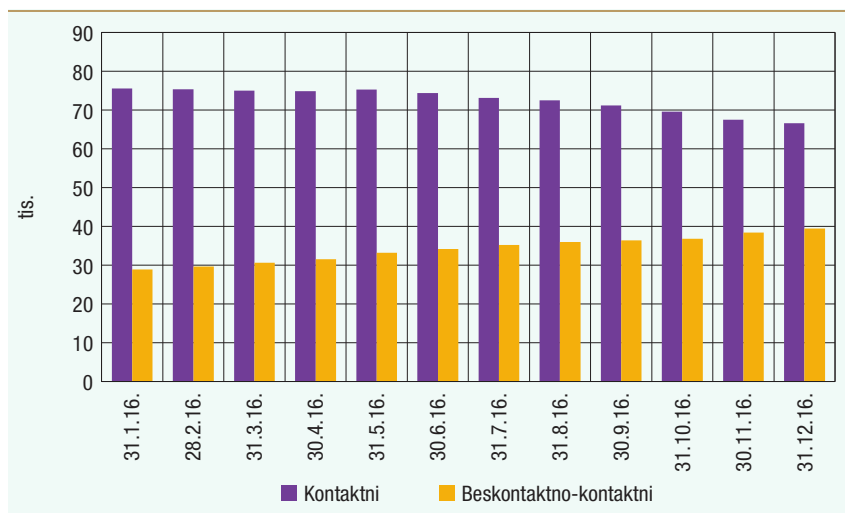
EFTPOS uređaj (engl. *Electronic funds transfer at point of sale*) elektronički je uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica iniciranje kartičnih platnih transakcija na prodajnom mjestu.

Na dan 31. prosinca 2016. ukupno je evidentirano 106.081 EFTPOS uređaj, što čini povećanje od 2,6% u odnosu na 31. prosinca 2015. godine (Tablica 1.).

EFTPOS uređaji mogu se podijeliti na kontaktne i beskontaktno-kontaktne. Kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene samo na čipu i/ili magnetnoj traci. Beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje, osim zapisa temeljenog na magnetnoj traci i/ili čipu, sadržavaju i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično).

Unutar kategorije EFTPOS uređaja, kao i u 2015. godini, i tijekom 2016. nastavlja se trend smanjivanja broja kontaktnih EFTPOS uređaja, sa 75.027 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. na 66.621, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2016. Također, istodobno se nastavlja trend povećavanja broja beskontaktno-kontaktne uređaja

Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH

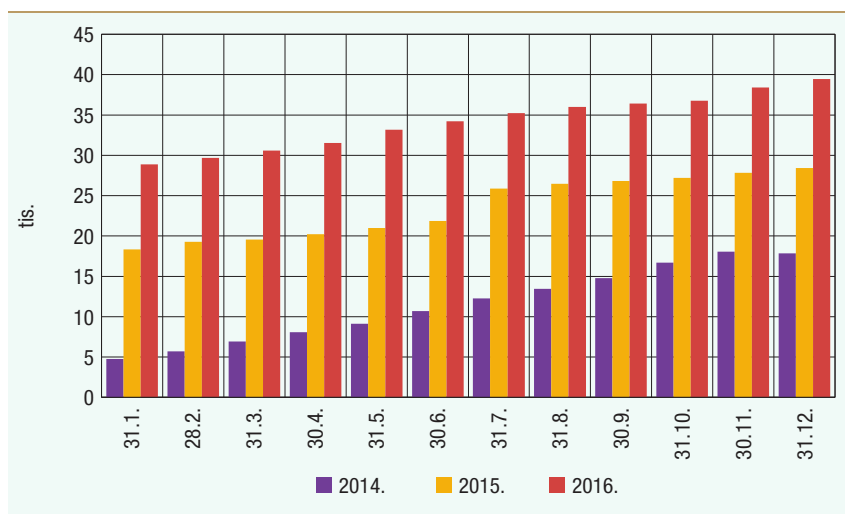

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2016.
Izvor: HNB

s 28.407 na 39.458, što čini 37% svih EFTPOS uređaja na dan 31. prosinca 2016. (Slika 2.)

Trend porasta broja beskontaktno-kontaktne uređaja zabilježen je od siječnja 2014. godine. Na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je 28.407 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 59% u odnosu na 31. prosinca 2014. Nadalje, na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je 39.458 beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, što je povećanje od 39% u odnosu na 31. prosinca 2015. (Slika 3.)

Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu jest uređaj koji imateljima platnih kartica omogućuje iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom. Taj je uređaj najčešće smješten u prostorijama treće osobe koja na osnovi ugovora radi u ime i za račun pružatelja platnih usluga (npr. Financijska agencija, Hrvatska pošta i sl.).

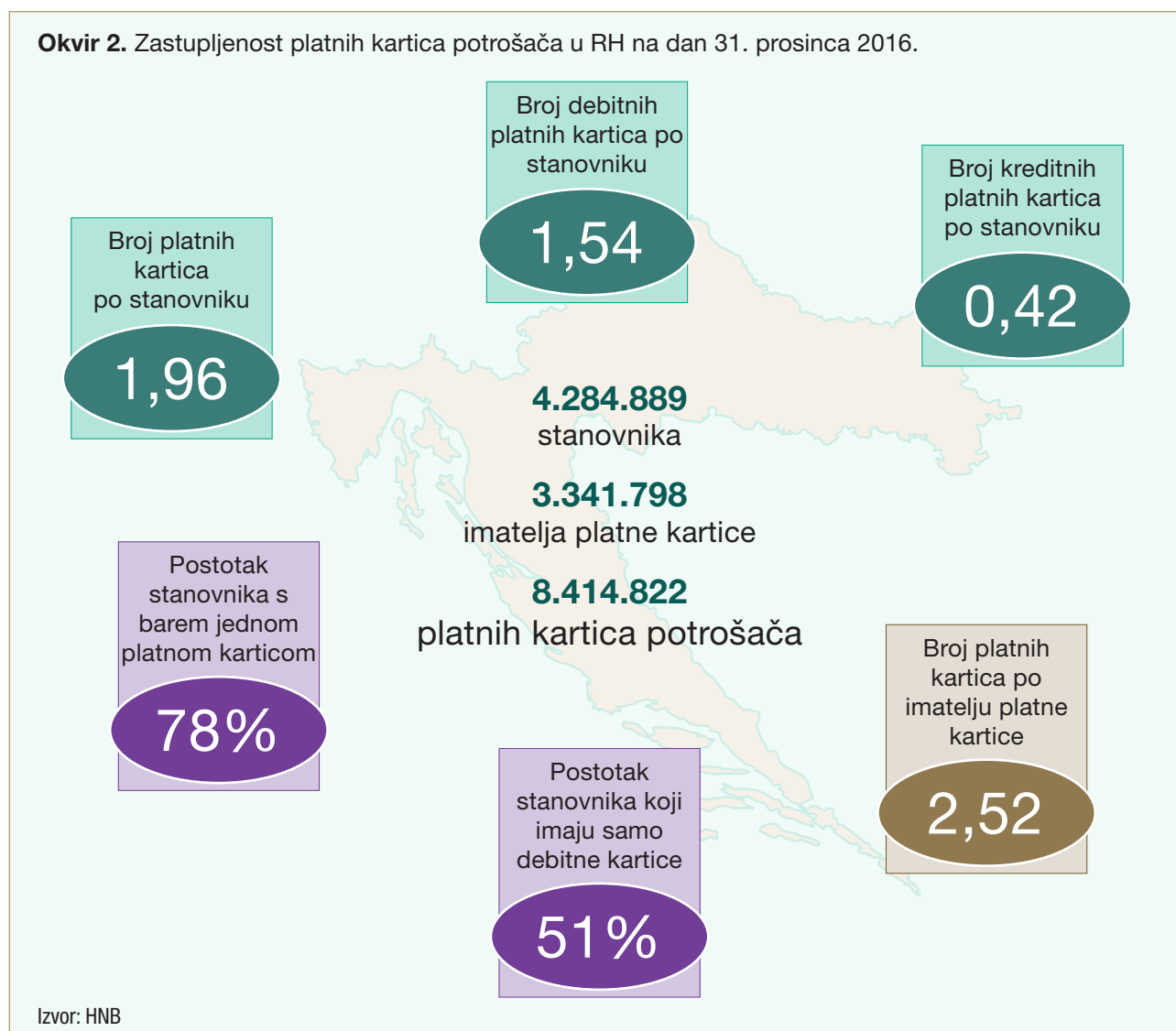
Na dan 31. prosinca 2016. ukupno je evidentirano 936 EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, dok ih je na dan 31. prosinca 2015. ukupno evidentirano 1.633 (Tablica 1.). Smanjenje broja EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu tehnološko je unapređivanje dijela uređaja na kojima je osim uplata i isplata omogućena kupnja robe i usluga te su ti uređaji svrstani u EFTPOS uređaje.

3. Tržište platnih kartica u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁵ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

⁵ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Izdavatelj jednom imatelju platne kartice može izdati više platnih kartica. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- prvi dio sadržava pregled broja platnih kartica na tržištu RH (Potpoglavlje 3.1.);
- drugi dio sadržava pregled stupnja tehnološkog razvoja platnih kartica (Potpoglavlje 3.1.1.);
- treći dio sadržava pregled broja platnih kartica prema imatelju (Potpoglavlje 3.2.).

3.1. Platne kartice

Platna kartica je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje i polaganje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugim prihvatnim uređajima.

Osnovna je podjela platnih kartica prema dospijeću i podmirenju troškova, tj. prema trenutku kada imatelj podmiruje iznos učinjenih troškova po platnoj kartici. U skladu s tim platne kartice dijele se na debitne (plaćanje odmah, engl. *pay now*), kreditne (plaćanje kasnije, engl. *pay later*) i prepaid kartice⁶ (plaćanje unaprijed, engl. *pay in advance*).

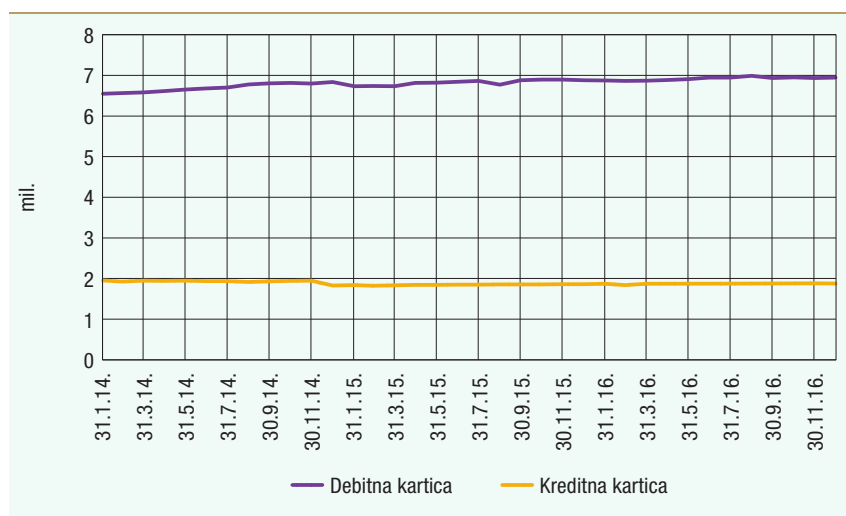
- **Debitne platne kartice** (u nastavku teksta: debitne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata, drugih uređaja i na šalterima kreditnih institucija. Pri korištenju debitne kartice račun za plaćanje imatelja kartice tereti se za učinjeni trošak odmah nakon izvršenja kartične platne transakcije uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenoga dopuštenog prekoračenja.
- **Kreditne platne kartice** (u nastavku teksta: kreditne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata i drugih uređaja.
Upotreba kreditne kartice ne uvjetuje imatelju osigurano pokriće na računu za plaćanje za izvršenje platne transakcije u trenutku njezina zadavanja. Za izvršenje platne transakcije korisniku kreditne kartice odobren je kredit (limit). Troškovi nastali korištenjem kreditne kartice

⁶ Statistički podaci o prepaid platnim karticama nisu uključeni u pregled ove publikacije.

tijekom određenog razdoblja naplaćuju se u rokovima definiranim ugovorom o izdavanju kreditne kartice, tj. nakon određenog vremena. Kreditne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2016. u RH ukupno je evidentirano 8.822.820 platnih kartica potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača), a od toga je 6.944.246 debitnih kartica (79%) i 1.878.574 kreditne kartice (21%). Na dan 31. prosinca 2016. ukupan broj platnih kartica porastao je za 1,9% u odnosu na 31. prosinca 2015. godine. U istom razdoblju broj debitnih platnih kartica porastao je za 0,9%, a kreditnih za 1% (Slika 4.).

Slika 4. Broj platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Platne kartice izdaju se potrošačima i/ili pravnim osobama (nepotrošačima). Potrošaču može biti izdana osnovna i dodatna platna kartica. Korisniku platne kartice poslovnom subjektu (nepotrošaču) može biti izdana samo osnovna platna kartica.

Na dan 31. prosinca 2016. u RH evidentirano je ukupno 8.414.822 platne kartice izdane potrošačima, od kojih je 85% osnovnih platnih kartica (Tablica 3.).

Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku

na dan 31. prosinca 2016.

Vrsta platne kartice	Potrošač		Nepotrošač	Ukupno
	Osnovna	Dodatna	Osnovna	
Debitna platna kartica	5.519.722	1.088.701	335.823	6.944.246
Kreditna platna kartica	1.634.878	171.521	72.175	1.878.574
Ukupno	7.154.600	1.260.222	407.998	8.822.820

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2016.

Izvor: HNB

Kako je i uvodno pojašnjeno, platne kartice dijele se na debitne i kreditne. Kreditne platne kartice mogu se podijeliti i prema vrsti ugovora između izdavatelja i imatelja platne kartice te prema dogovorenom načinu otplate troškova. U skladu s navedenim kartice dijelimo na debitne kartice, charge kartice, revolving kartice, kartice s odgođenom naplatom, kreditne kartice te određene kombinacije navedenih mogućnosti.

Od ukupnog broja kartica u RH na dan 31. prosinca 2016. najzastupljenije su debitne kartice s udjelom od 79%, slijede charge kartice s udjelom od 8%, kartice s funkcijom odgođene naplate s udjelom od 6% i revolving kartice s udjelom od 5%. Razrada platnih kartica prema vrstama prikazana je u Tablici 4.

Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice na dan 31. prosinca 2016.

Vrsta platne kartice	Broj platnih kartica	Udio
Debitna kartica	6.944.246	78%
Charge kartica	670.997	8%
Kartica s odgođenom naplatom	491.224	6%
Revolving kartica	409.551	5%
Kreditna kartica	187.246	2%
Ostalo/članska	119.556	1%
Ukupno	8.822.820	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2016.
Izvor: HNB

Platna kartica može se nalaziti u/na sljedećim nositeljima:

- plastičnoj kartici i
- drugom fizičkom nositelju kao što su mobilni telefon, naljepnica (platna kartica pohranjena je ili pričvršćena (engl. *sticker*) u/na drugom fizičkom nositelju) i slično.

Od ukupnog broja svih platnih kartica na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je 57.009 kartica pričvršćenih na naljepnici, od čega je 54.308 debitnih i 2.701 kreditna platna kartica.

Platne kartice prema shemi

Kako je već objašnjeno u Potpoglavlju 2.1., u RH u sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se debitne i kreditne kartice, a u sustavu trostrane kartične sheme samo kreditne kartice. Tako je u sustavu četverostrane kartične sheme ukupno izdano 7.881.322 ili 89% svih platnih kartica, od kojih je 6.944.246 debitnih platnih kartica i 937.076 kreditnih platnih kartica.

U RH na dan 31. prosinca 2016. od ukupnog broja kreditnih kartica njih 937.076 ili 49,88% izdano je u sustavu trostrane kartične sheme, dok je njih 941.498 ili 50,12% izdano u sustavu četverostrane kartične sheme.

Statusi platnih kartica

Izdana platna kartica može imati različite statuse: korištena, nekorisštena i blokirana. Zbroj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica čini ukupan broj platnih kartica izdanih u RH prikazanih na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Pojam korišteno podrazumijeva da je s platnom karticom unatrag jedne godine izvršena barem jedna kartična platna transakcija, a pojam nekorisšteno podrazumijeva da s platnom karticom unatrag jedne godine nije izvršena nijedna kartična platna transakcija. Pod pojmom unatrag jedne godine podrazumijeva se godina dana od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca), a ne kalendarska godina.

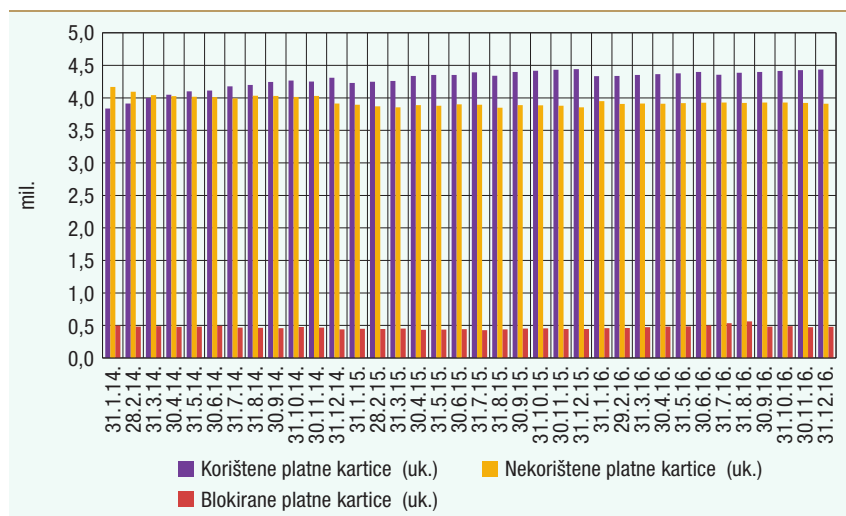
Blokirana platna kartica jest platna kartica u optjecaju kojoj je privremeno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija.

U 2016. prosječan mjesečni broj:

- korištenih platnih kartica iznosi 4,38 milijuna
- nekorisštenih platnih kartica iznosi 3,92 milijuna
- blokiranih platnih kartica iznosi 0,49 milijuna.

Iz zaprimljenih je podataka o platnim karticama vidljivo kako se u ukupnom broju platnih kartica u 2016. prosječno mjesečno ne koristi njih čak 44,6%. Koristi se 49,8%, a 5,6% blokirano je.

Slika 5. Broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Prikaz broja korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica na kraju svakog mjeseca u 2014., 2015. i 2016. godini dan je na Slici 5.

Novoizdane i deaktivirane platne kartice

Pod pojmom novoizdana platna kartica podrazumijeva se platna kartica koja je prvi put izdana imatelju tijekom izvještajnog mjeseca. Platna kartica koja se uručuje imatelju povodom redovitoga ponovnog izdavanja kartice, primjerice zbog isteka razdoblja valjanosti kartice, oštećenja kartice i slično, ne ubraja se u ovaj status.

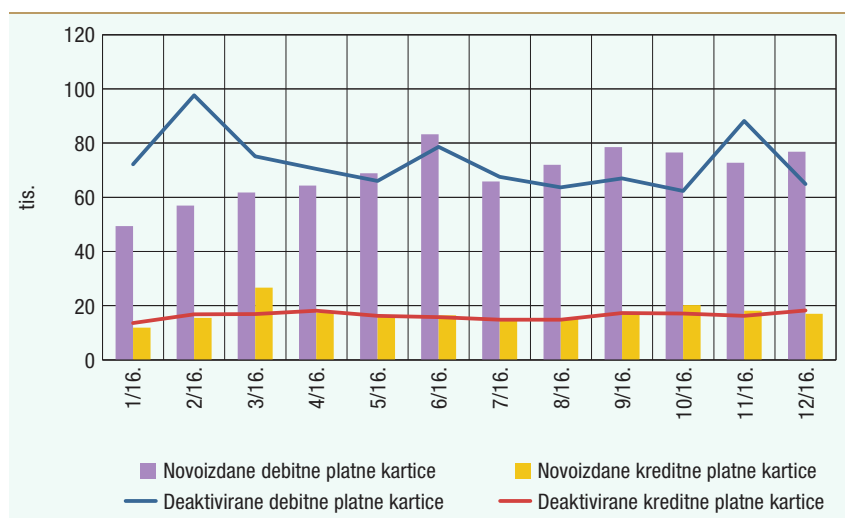
Podatak o platnim karticama sa statusom novoizdana odnosi se na novoizdane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca, a ne na njihovo stanje na posljednji dan izvještajnog mjeseca.

U 2016. ukupno je novoizdano 1.033.382 platne kartice, od kojih su 827.113 ili 80% debitnih kartica i 206.269 ili 20% kreditnih kartica (Slika 6.). Broj novoizdanih debitnih kartica u 2016. prosječno mjesečno iznosio je 68.926 kartica, a broj novoizdanih kreditnih kartica prosječno mjesečno iznosio je 17.189 kartica.

Pod pojmom deaktivirana platna kartica podrazumijeva se platna kartica kojoj je trajno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija. Podatak o platnim karticama sa statusom deaktivirana odnosi se na deaktivirane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca.

U 2016. ukupno je deaktivirano 1.069.802 platne kartice, od kojih su 873.714 ili 82% debitne kartice i 196.088 ili 18% kreditne kartice (Slika 6.).

Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2016.

Izvor: HNB

Platna kartica može biti deaktivirana na inicijativu samoga korisnika ili je može deaktivirati izdavatelj.

Od ukupnog broja deaktiviranih platnih kartica njih 677.852 ili 63% deaktivirano je na inicijativu korisnika, dok je njih 391.950 ili 37% deaktivirao izdavatelj.

3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH

Uz primjenu različitih tehnologija izdavatelji platnih kartica korisnicima izdaju EMV čip kartice, čip kartice, magnetne i beskontaktno kartice te njihove kombinacije.

Na tržištu RH trenutačno prevladavaju platne kartice koje posjeduju i EMV čip i magnetnu traku (u nastavku teksta: EMV platne kartice), dok je broj kartica koje posjeduju samo magnetnu traku u stalnom opadanju.

Standard EMV nastao je 1993. godine kao rezultat zajedničkog rada svjetskih platnih institucija: Europaya, MasterCarda i Vise, po čemu je standard i dobio ime (početna slova udruženih institucija). Standard obuhvaća procesiranje kreditnih i debitnih kartica temeljenih na mikročipu (pametne kartice), odnosno definira skup pravila s ciljem uspostave sigurne i nesmetane komunikacije pametnih kartica i prihvatnih uređaja. Kartice temeljene na EMV standardu znatno su unapređenje u odnosu na kartice temeljene na magnetnoj traci, ponajprije zbog više razine sigurnosti i sprječavanja kartičnih prijevара.

Ukupan broj EMV platnih kartica:

- na dan 31. prosinca 2014. iznosio je 8.039.663, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2015. iznosio je 8.145.400, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2016. iznosio je 8.259.687, što čini 94% ukupnog broja svih platnih kartica.

Beskontaktno i kontaktne platne kartice

Ovisno o primijenjenoj tehnologiji iniciranja platnih transakcija, sve platne kartice mogu se podijeliti u dvije osnovne vrste: kontaktne i beskontaktno.

- **Kontaktna platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci. Kontaktne kartične platne transakcije iniciraju

se provlačenjem ili umetanjem platne kartice kroz/u uređaj (npr. EFTPOS uređaj).

- Beskontaktna platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih i beskontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji. Beskontaktna kartične platne transakcije iniciraju se približavanjem platne kartice do prihvatnog uređaja (npr. EFTPOS uređaja) koji posjeduje čitače za beskontaktna plaćanja. Beskontaktna platna kartica u pravilu zadržavaju sve funkcionalnosti kontaktnih platnih kartica, uz dodatnu mogućnost iniciranja beskontaktnih kartičnih platnih transakcija.

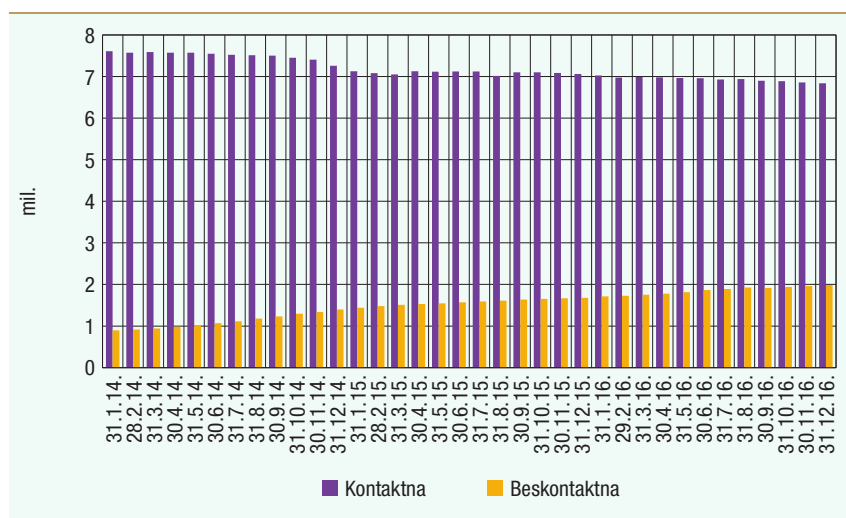
Od ukupnog broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2016. kontaktnih je 6.837.748 ili 77,5%, a beskontaktnih 1.985.072, tj. 22,5% (Tablica 5.). Udio beskontaktnih platnih kartica u ukupnim platnim karticama porastao je s 19,2% koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. na 22,5% koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2016. Od ukupnog broja beskontaktnih platnih kartica njih 1.850.229 ili 93% čine debitne platne kartice.

Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH na dan 31. prosinca 2016.

Vrsta platne kartice	Kontaktne	Beskontaktna	Ukupno
Debitna platna kartica	5.094.017	1.850.229	6.944.246
Kreditna platna kartica	1.743.731	134.843	1.878.574
Ukupno	6.837.748	1.985.072	8.822.820

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2016.
Izvor: HNB

Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Uključene su korištene, nekorištene i blokirane platne kartice.

Izvor: HNB

Tijekom 2016. nastavlja se smanjenje broja kontaktnih platnih kartica sa 7.059.590 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. na 6.837.748 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2016., što čini pad od 3%. U istom razdoblju broj beskontaktnih platnih kartica porastao je za 18,3%, i to s 1.679.403 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. na 1.985.072 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2016. (Slika 7.) Možemo pretpostaviti da će daljnji rast udjela beskontaktnih kartica ovisiti i o dinamici uobičajene zamjene starih kartica novima od strane izdavatelja.

3.2. Imatelji platne kartice

U ovom poglavlju dan je pregled broja platnih kartica prema imatelju. Kako je već uvodno pojašnjeno, jednom imatelju platne kartice može biti izdano više platnih kartica kod istog izdavatelja. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja. U ovom pregledu obuhvaćene su platne kartice izdane od izdavatelja u RH.

Imatelj platne kartice može biti potrošač i poslovni subjekt (nepotrošač).

Potrošač

Na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je ukupno 3.341.798 imatelja platnih kartica potrošača, odnosno od ukupno 4.284.889⁷ stanovnika RH njih 78% imalo je barem jednu platnu karticu.

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača 65% njih ima platne kartice izdane samo od jednog izdavatelja, 26% njih ima platne kartice izdane od dva izdavatelja, a 9% potrošača ima platne kartice izdane od tri ili više izdavatelja (Tablica 6.).

Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	2.157.213	3.398.619	424.015	3.822.634
Dva	869.867	2.109.415	776.671	2.886.086
Tri	248.923	814.820	423.022	1.237.842
Četiri	54.535	225.498	141.751	367.249
Pet i više	11.260	60.071	40.940	101.011
Ukupno	3.341.798	6.608.423	1.806.399	8.414.822

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2016.
Izvor: HNB

⁷ Državni zavod za statistiku, "Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine"

Na dan 31. prosinca 2016. ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju debitnu karticu iznosio je 3.324.778, odnosno 78% stanovništva RH ima barem jednu debitnu karticu. Nadalje, broj imatelja koji imaju samo debitnu karticu na dan 31. prosinca 2015. iznosio je 2.205.337, odnosno 66% stanovništva RH ima samo debitnu karticu, tj. ne posjeduje kreditnu karticu. Ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju kreditnu platnu karticu jest 1.136.461 ili 27% stanovništva RH.

Poslovni subjekti (nepotrošači)

Na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je ukupno 207.313 imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača).

U Tablici 7. dan je prikaz broja imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prema broju izdavatelja. Vidljivo je da najveći broj imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača), njih 79,15%, ima platne kartice izdane od jednog izdavatelja (Tablica 7.).

Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	164.092	222.520	24.390	246.910
Dva	35.770	82.932	26.634	109.566
Tri	5.946	21.151	14.444	34.595
Četiri	1.213	5.845	4.828	10.673
Pet i više	292	3.375	1.879	5.254
Ukupno	207.313	335.823	72.175	407.998

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2016.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica nepotrošača njih 54% ima samo jednu platnu karticu, a njih 29% dvije platne kartice. Nadalje, od ukupnog broja imatelja platnih kartica nepotrošača njih 85,24% ima samo debitne platne kartice, 11,96% debitne i ostale platne kartice i 2,8% samo ostale platne kartice.

4. Kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti nacionalnih i međunarodnih platnih transakcija učinjenih platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁸ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kartične platne transakcije mogu biti:

- **nacionalna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga (izdavatelj) i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja (prihvatitelj) ili samo jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj koji je ujedno i prihvatitelj) koji posluju u RH.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost kartičnih platnih transakcija izvršenih u RH od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

- **međunarodna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (prihvatitelj) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost platnih transakcija izvršenih izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

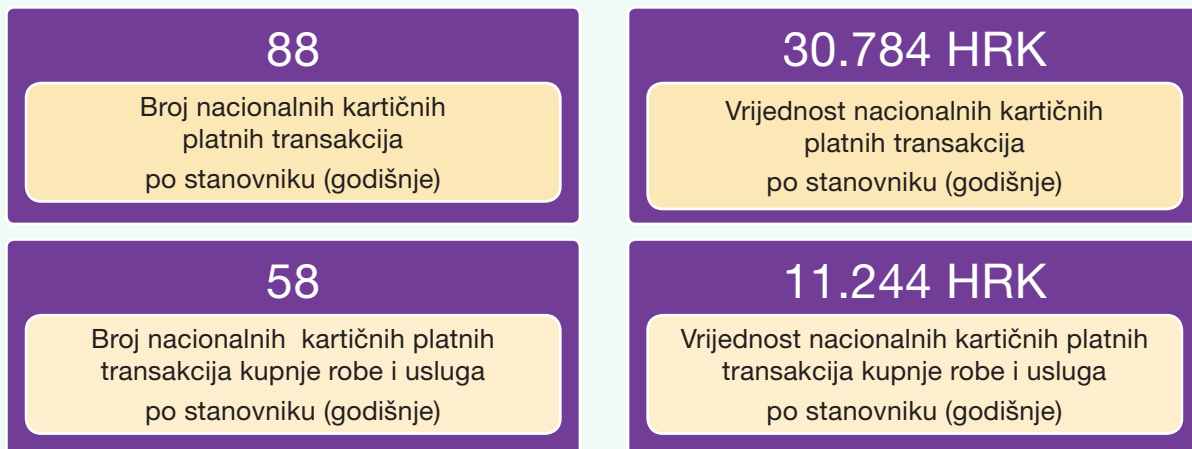
⁸ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Razvojem tržišta platnih kartica razvijale su se i kartične platne transakcije koje više nisu samo transakcije kupnje robe i usluga preko EFTPOS uređaja i transakcije podizanja i polaganja gotovog novca na bankomatima, već obuhvaćaju i transakcije kupnje robe i usluga internetom, transakcije izravnog terećenja i trajnih naloga preko platne kartice i podizanja gotovog novca preko EFTPOS uređaja i ostalim kanalima i načinima.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- u prvom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.);
- u drugom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.1.);
- u trećem dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.2.).

Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2016.

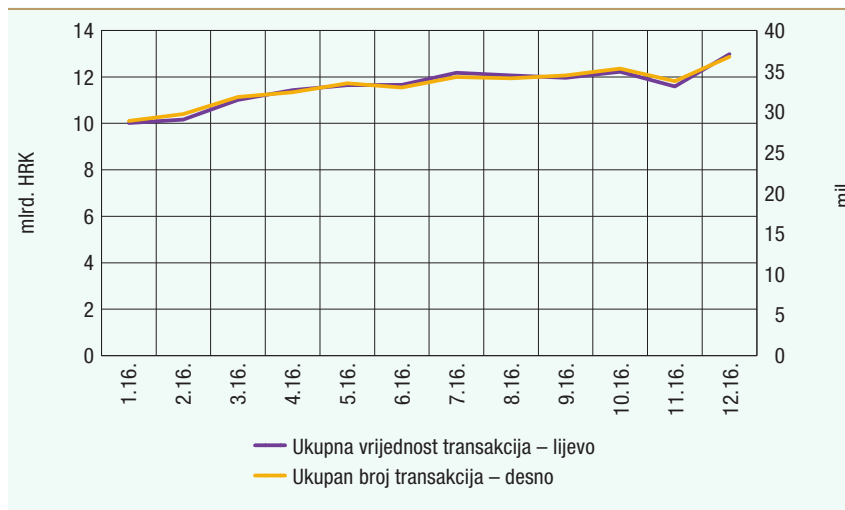
Izvor: HNB

4.1. Ukupne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim i međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U 2016. evidentirano je 25 kreditnih institucija i 2 institucije za elektronički novac koje u RH izdaju platne kartice i čiji su korisnici ukupno izvršili 397,97 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti

Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2016.

Izvor: HNB

od 138.912,29 milijuna kuna (Slika 8.). Broj ukupnih kartičnih platnih transakcija u 2016. godini u odnosu na 2015. povećao se za 8,7%, a njihova vrijednost za 4,8%.

Prosječan mjesečni broj kartičnih platnih transakcija iznosio je 33,16 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 11.576,02 milijuna kuna.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici izdanoj u RH prosječno je mjesečno izvršeno 7,6 kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.641 kunu.

4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U nacionalne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom;
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom;
- platne transakcije polaganja gotovog novca platnom karticom;
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice i
- naknade, članarine, kamate i slično naplaćene od izdavatelja preko platne kartice.

U 2016. ukupno je izvršeno 379,03 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 131.904,86 milijuna kuna. Ukupan

Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice

u kunama

Vrsta platne kartice	Kupnja robe i usluga	Podizanje gotovog novca	Polaganje gotovog novca	Ugovorno terećenje	Ukupno
Broj transakcija					
Debitna platna kartica	165.442.546	98.334.133	3.310.568	–	267.087.247
Kreditna platna kartica	82.623.571	4.945.202	7.494	24.366.451	111.942.718
Ukupno	248.066.117	103.279.335	3.318.062	24.366.451	379.029.965
Vrijednost transakcija					
Debitna platna kartica	27.823.948.160	70.443.626.298	7.209.845.669	–	105.477.420.127
Kreditna platna kartica	20.353.846.222	4.878.637.422	8.475.283	1.186.480.791	26.427.439.718
Ukupno	48.177.794.382	75.322.263.720	7.218.320.952	1.186.480.791	131.904.859.845
Prosječna vrijednost transakcije					
Debitna platna kartica	168	716	2.178	–	395
Kreditna platna kartica	246	987	1.131	49	236
Ukupno	194	729	2.175	49	348

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2016.

Izvor: HNB

broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu povećao se za 8%, a ukupna vrijednost za 5,3%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija debitnim karticama izvršeno je 267,09 milijuna transakcija ili 70% s ukupnom vrijednosti od 105.477,42 milijuna kuna ili 80% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija debitnim karticama u 2016. godini povećao se za 11% u odnosu na 2015. godinu, a vrijednost transakcija za 7%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija kreditnim karticama izvršeno je 111,94 milijuna transakcija ili 30% s ukupnom vrijednosti od 26.427,44 milijuna kuna ili 20% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kreditnim karticama u 2016. godini povećao se za 2% u odnosu na 2015. godinu, dok je vrijednost transakcija ostala na istoj razini.

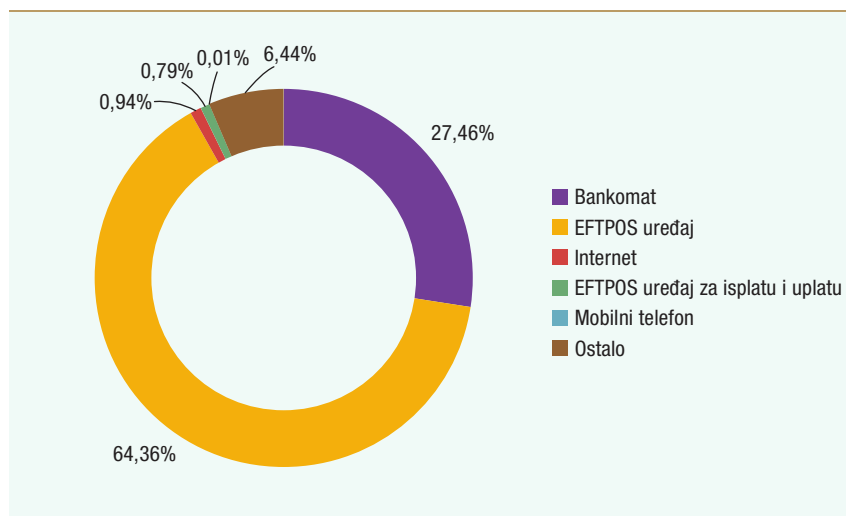
Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2016. razvrstano prema prihvatnim uređajima izvršeno je ukupno:

- **preko bankomata:** 104,07 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 77.543,74 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** 243,97 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 47.133,71 milijun kuna;

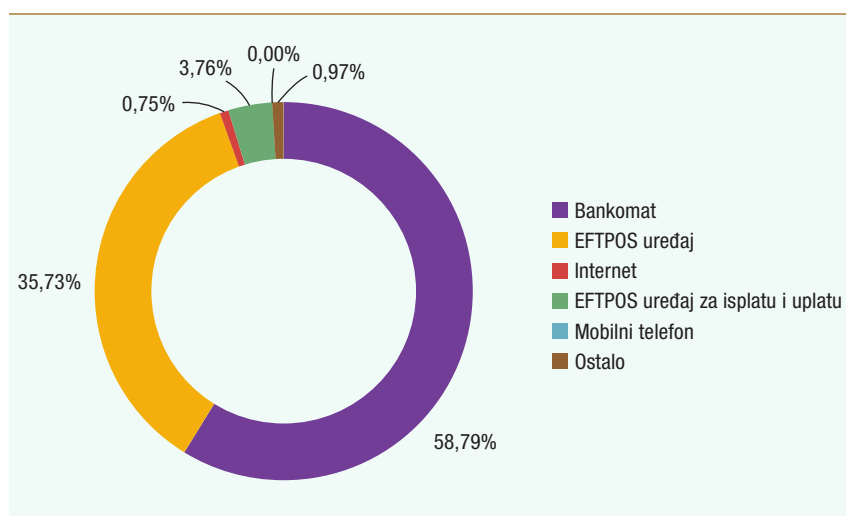
- **internetom:** 3,56 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 991,15 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2,99 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.954,30 milijuna kuna;
- **mobilnim telefonom:** 0,02 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 2,07 milijuna kuna i
- **ostalo:** obuhvaća 24,40 milijuna transakcija izravnog terećenja, trajnih naloga, naknada, kamata i provizija s ukupnom vrijednosti od 1.279,88 milijuna kuna.

Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2016.
Izvor: HNB

Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

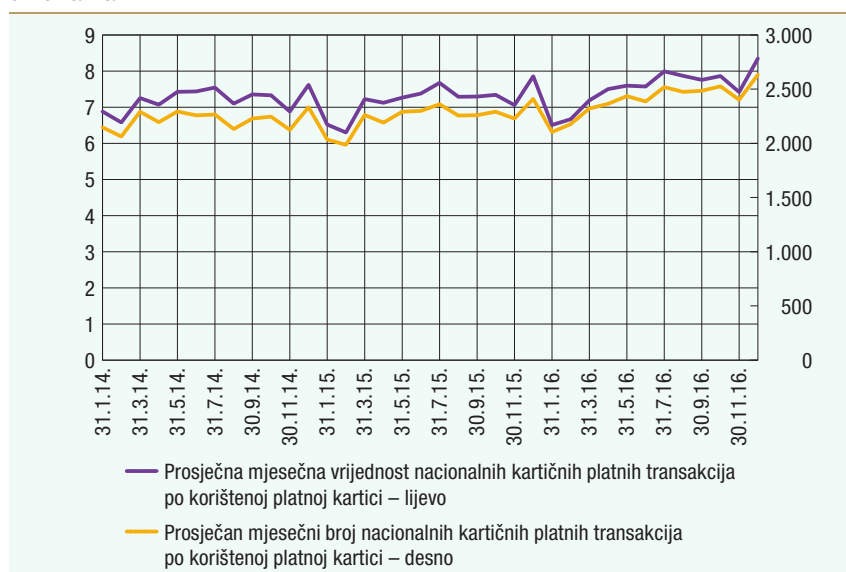

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2016.
Izvor: HNB

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija 64,37% izvršeno preko EFTPOS uređaja, a 27,46% preko bankomata (Slika 9.). Vrijednost transakcija prikazuje obratni omjer udjela pa je tako od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija 58,79% izvršeno preko bankomata, a 35,73% preko EFTPOS uređaja (Slika 10.).

Po jednoj korištenoj platnoj kartici u RH prosječno je mjesečno izvršeno 7,9 nacionalnih kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.783 kune (Slika 11.).

Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici u kunama

Napomena: Podaci se odnose na prosječan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Kupnja robe i usluga

Pojam kupnja robe i usluga podrazumijeva sve kartične platne transakcije za kupnju robe i usluga izvršene platnom karticom izdavatelja preko EFTPOS uređaja, interneta, mobilnog telefona, SMS-a i bankomata.

U 2016. ukupno je izvršeno 248,07 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 48.177,79 milijuna kuna. Od toga je debitnim karticama izvršeno 165,44 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija ili 67% s ukupnom vrijednosti od 27.823,94 milijuna kuna ili 58%. Ostatak od 82,62 milijuna (33%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 20.353,84 milijuna kuna (42%) izvršen je kreditnim karticama.

Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2016. godini povećao se za 11,8% u odnosu na 2015. godinu, a ukupna vrijednost za 7,6%.

U 2016. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga iznosila je 194 kune. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga debitnom platnom karticom iznosila je 168 kuna, a kreditnom platnom karticom 246 kuna (Tablica 8.).

Od navedenih 248,07 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija platnim karticama potrošača ukupno je izvršeno 235,42 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 42.641,14 milijuna kuna. Dakle, platnim karticama potrošača izvršeno je 95% broja i 89% vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga platnim karticama potrošača iznosila je 181 kunu, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 438 kuna.

Kartične platne transakcije kupnje robe i usluga mogu se podijeliti prema korištenoj funkciji platne kartice. Pri iniciranju kartične platne transakcije preko prihvatnog uređaja funkciju odabire imatelj platne kartice. Razlikujemo sljedeće funkcije:

- **debitnu funkciju** – za izvršenje kartične platne transakcije u trenutku njezina iniciranja osigurano je pokriće na računu za plaćanje te se kartična platna transakcija odmah i izravno naplaćuje s tog računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **charge funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće kreditnim transferom;
- **funkciju odgođene naplate** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće izravnim terećenjem računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **kreditnu funkciju** – svaka kartična platna transakcija inicirana korištenjem kreditne funkcije, u trenutku njezina zadavanja, automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata, odnosno prema ugovorenom modelu;
- **revolving funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u postotku od ukupnog iznosa i
- **funkciju obročnog plaćanja** – iznos transakcija nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, dijeli se na broj otplatnih rata prema izboru imatelja platne kartice, a unutar modela ugovorenog na prodajnom mjestu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga debitnom funkcijom izvršeno je 66% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 54% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji prikazan je u Tablici 9.

Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji

u kunama

Funkcija	Broj transakcija kupnje robe i usluga	Vrijednost transakcija kupnje robe i usluga	Prosječna vrijednost transakcije kupnje robe i usluga
Debitna funkcija	162.521.883	25.870.382.503	159
Charge funkcija	45.277.238	9.693.595.140	214
Funkcija obročne otplate	6.074.664	6.556.997.583	1.079
Funkcija odgođene naplate	22.644.088	4.015.410.292	177
Revolving funkcija	10.032.655	1.618.307.460	161
Kreditna funkcija	1.515.589	423.101.404	279
Ukupno	248.066.117	48.177.794.382	194

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2016.

Izvor: HNB

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga u iznosu od 1.079 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem funkcije obročne otplate (Tablica 9.).

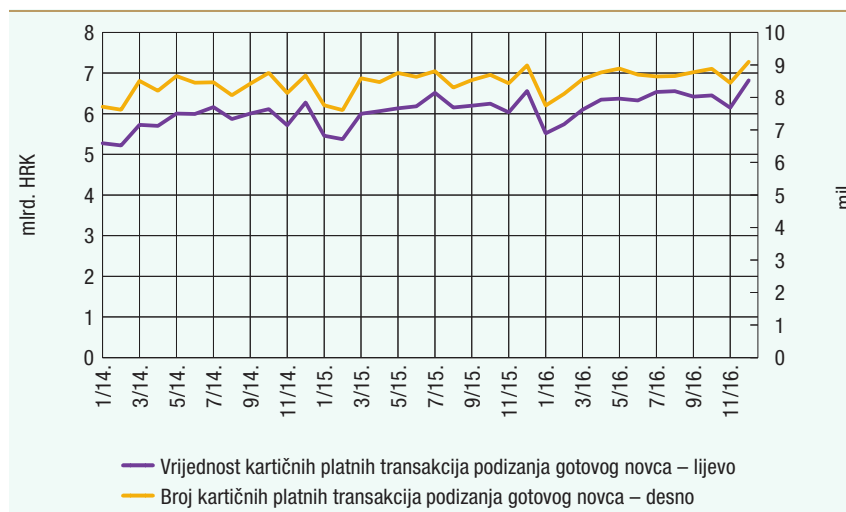
Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije podizanja gotovog novca izvršene platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim kanalima.

U 2016. ukupno je izvršeno 103,28 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 75.322,26 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je 98,33 milijuna (95%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 70.443,62 milijuna kuna (94%; Tablica 8.). Kreditnim karticama izvršeno je 4,95 milijuna (5%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 4.878,64 milijuna kuna (6%; Tablica 8.).

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2016. godini u odnosu na 2015. povećao se za 1,7%, dok se vrijednost povećala za 3,3% (Slika 12.).

Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 100,1 milijun ili 97%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 33,17 milijuna ili 3%.

Od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 69.751,56 milijuna kuna ili 93%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 5.570,70 milijuna kuna ili 7%.

U 2016. prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca iznosila je 729 kuna (debitnom platnom karticom iznosila je 716 kuna, a kreditnom platnom karticom 987 kuna).

Prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 697 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 1.754 kune.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca debitnom funkcijom izvršeno je 95% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 93% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji prikazan je u Tablici 10.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije podizanja gotovog novca u iznosu od 1.284 kune evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem charge funkcije (Tablica 10.).

Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji

u kunama

Funkcija	Broj transakcija podizanja gotovog novca	Vrijednost transakcija podizanja gotovog novca	Prosječna vrijednost transakcije podizanja gotovog novca
Debitna funkcija	98.193.942	70.333.302.118	716
Charge funkcija	1.187.061	1.524.400.075	1.284
Funkcija obročne otplate	141.828	111.435.028	786
Funkcija odgođene naplate	1.833.427	2.158.866.548	1.178
Revolving funkcija	1.460.657	775.744.851	531
Kreditna funkcija	462.420	418.515.100	905
Ukupno	103.279.335	75.322.263.720	729

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2016.

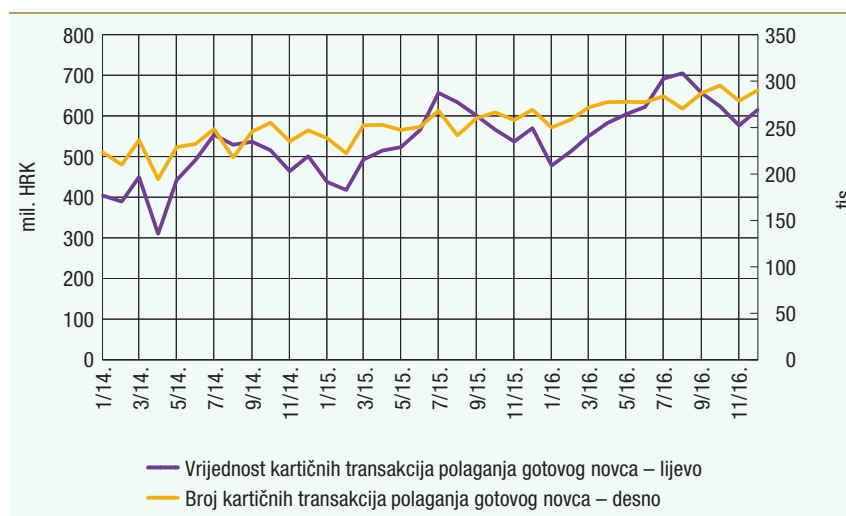
Izvor: HNB

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije polaganja gotovog novca na račun za plaćanje platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim načinima (kanalima), a ne uključuju se platne transakcije polaganja gotovog novca u dnevno-noćni trezor.

U 2016. ukupno je izvršeno 3,31 milijun nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca s ukupnom vrijednosti 7.218,32 milijuna kuna, od čega je preko bankomata ukupno izvršeno 3 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 5.941,42 milijuna kuna. Debitnim

Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

karticama izvršeno je, i u broju i u vrijednosti, više od 99,8% svih nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.

Od ukupno 3,31 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 2,5 milijuna ili 75,4% transakcija s ukupnom vrijednosti od 3.754,42 milijuna kuna ili 52%, dok je platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 0,81 milijun ili 24,6% transakcija s ukupnom vrijednosti od 3.463,90 milijuna kuna ili 48%.

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu povećao se za 9,6%, dok se vrijednost povećala za 10,8% (Slika 13.).

U 2016. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca iznosila je 2.175 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 2.178 kuna, a kreditnom platnom karticom 1.131 kunu.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 1.500 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 4.248 kuna.

Ugovorno terećenje

Pod pojmom ugovorno terećenje uključuju se platne transakcije za koje je unaprijed ugovorena naplata preko platne kartice, inicirane od strane ili preko primatelja plaćanja, a mogu imati elemente trajnog naloga ili izravnog terećenja, uključujući obveze imatelja platne kartice prema izdavatelju kao što su naknade, kamate, članarine i slično. Ugovorno terećenje može biti ugovoreno za sve vrste platnih kartica osim debitnih kartica.

U 2016. ukupno je izvršeno 24,36 milijuna transakcija ugovornog terećenja s ukupnom vrijednosti od 1.186,48 milijuna kuna. Najveći broj transakcija, i to njih 21,36 milijuna (87,7%) s ukupnom vrijednosti od 823,36 milijuna kuna (69,4%) jesu transakcije naknada, članarina, kamata i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice izdavateljima. Ostatak od 2,99 milijuna transakcija (12,3%) jesu platne transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice s ukupnom vrijednosti od 363,11 milijuna kuna (30,6%).

U 2016. prosječna vrijednost transakcije ugovornog terećenja iznosila je 49 kuna. Prosječna vrijednost transakcije kamata, naknada članarina i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice iznosila

je 39 kuna, dok je prosječna vrijednost transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice iznosila 121 kunu.

Neovlašteno korištenje

Pod pojmom neovlašteno korištenje uključuju se sve kartične platne transakcije kod kojih je utvrđeno neovlašteno korištenje platne kartice ili prijevara.

U 2016. utvrđeno je ukupno 11.345 nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja s ukupnom vrijednosti od 5.841.232 kune. U 2016. godini prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije utvrđenoga neovlaštenoga korištenja iznosila je 753 kune.

Od ukupnih nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja kod platnih kartica potrošača utvrđeno je 9.013 transakcija (79%) s ukupnom vrijednosti od 4.571.540 kuna ili 78%, dok je kod platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) utvrđeno 2.332 ili 21% transakcija s ukupnom vrijednosti od 1.269.692 kune ili 22%.

4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U međunarodne kartične platne transakcije uključuju se:

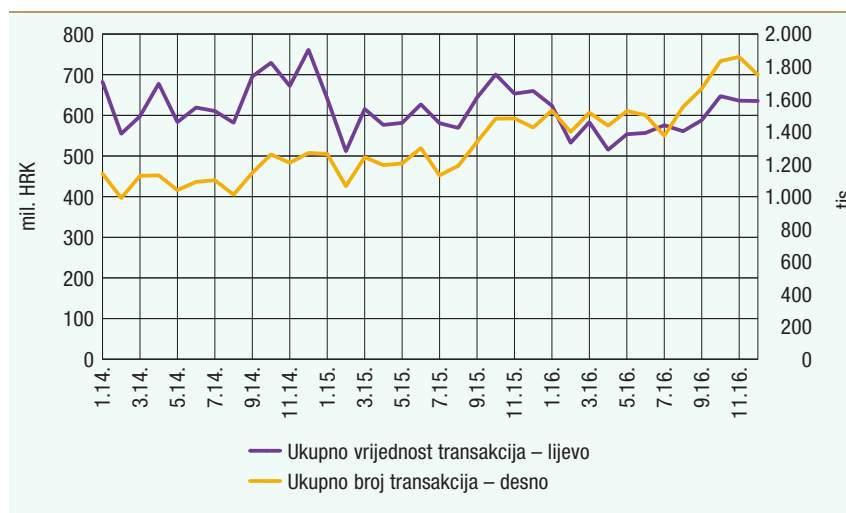
- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama).

Podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama prikazani su u kunama, odnosno originalna valuta kartične platne transakcije preračunata je u kune po tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca za koji se podaci prikazuju.

U 2016. ukupno je izvršeno 18,94 milijuna međunarodnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 7.007,44 milijuna kuna. Prosječna vrijednost međunarodne kartične platne transakcije iznosila je 370 kuna.

Prosječan mjesečni broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija iznosio je 1,58 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 583,95 milijuna kuna. Ukupan broj međunarodnih kartičnih platnih

Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u kunama

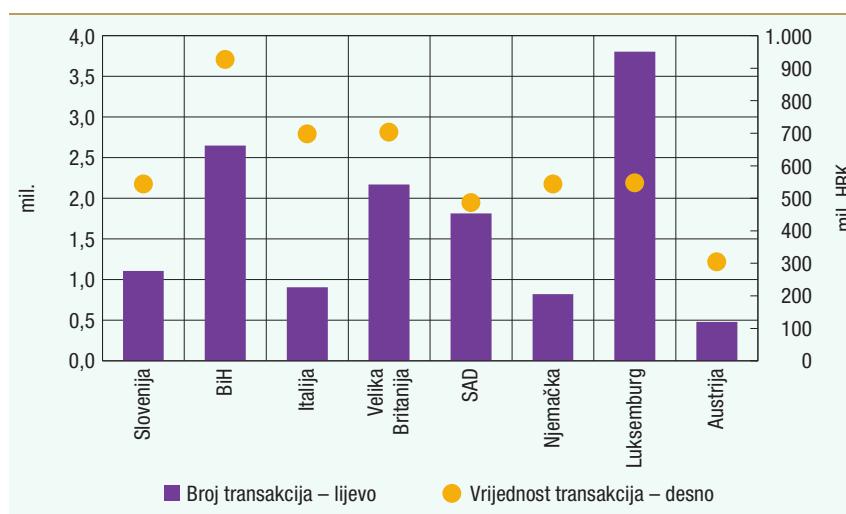
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

transakcija u 2016. godini povećao se za 23,77% u odnosu na 2015. godinu, dok se ukupna vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u istom razdoblju smanjila za 4,79% (Slika 14.).

Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, karticama potrošača izvršeno je 93% broja i 83% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, dok je karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 7% broja i 17% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija.

Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za osam najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2016.

Izvor: HNB

Međunarodne kartične platne transakcije izvršene su u 137 valuta i 218 država.

Iz zaprimljenih podataka o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama razvrstanih prema državama vidljivo je kako je u osam najzastupljenijih država (Bosna i Hercegovina, Slovenija, Njemačka, Italija, SAD, Velika Britanija, Luksemburg i Austrija) ukupna vrijednost kartičnih platnih transakcija iznosila 4.756,77 milijuna kuna, što čini 68% ukupne vrijednosti svih međunarodnih kartičnih platnih transakcija (Slika 15.).

Na Slici 15. prikazano je i kako su imatelji platne kartice izdane u RH najvišu vrijednost kartičnih platnih transakcija ostvarili u Sloveniji, zatim Bosni i Hercegovini, Italiji, Velikoj Britaniji, SAD-u, Njemačkoj, Luksemburgu i Austriji.

5. Prihvat platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija kod kojih su pružatelji platnih usluga prihvatitelji obavili platnu uslugu prijehvata platnih kartica preko prihvatnog uređaja.

Pružatelji platnih usluga prihvatitelji (u nastavku teksta: prihvatitelji) jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁹ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica.

Prihvatitelj može prihvatiti platnu karticu od:

- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica EU-a ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

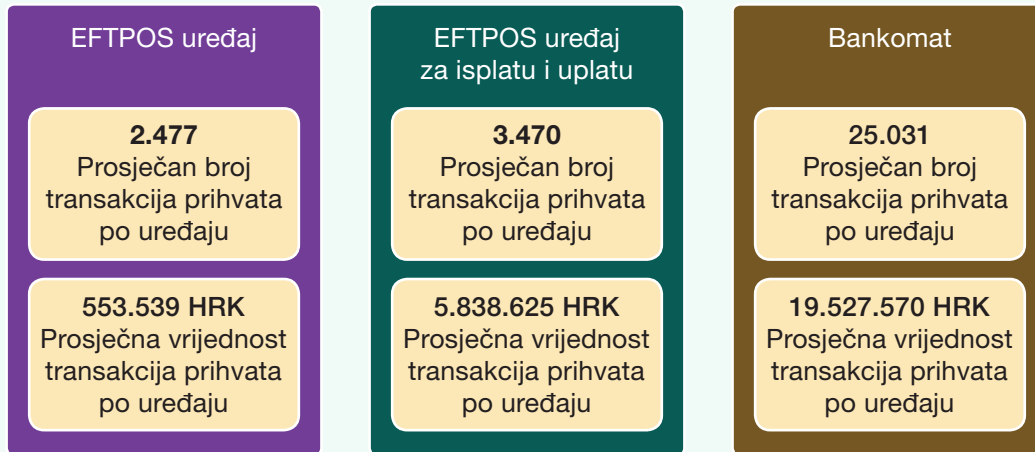
Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih kartica koje je izdao sam prihvatitelj i na prihvat platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u četiri dijela:

- u prvom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijehvata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.);
- u drugom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijehvata platnih kartica, i to vlastitih kartica i kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.1.);
- u trećem dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prijehvata platnih kartica inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.2.).
- u četvrtom dijelu daje se usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH (Potpoglavlje 5.2.).

⁹ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2016.

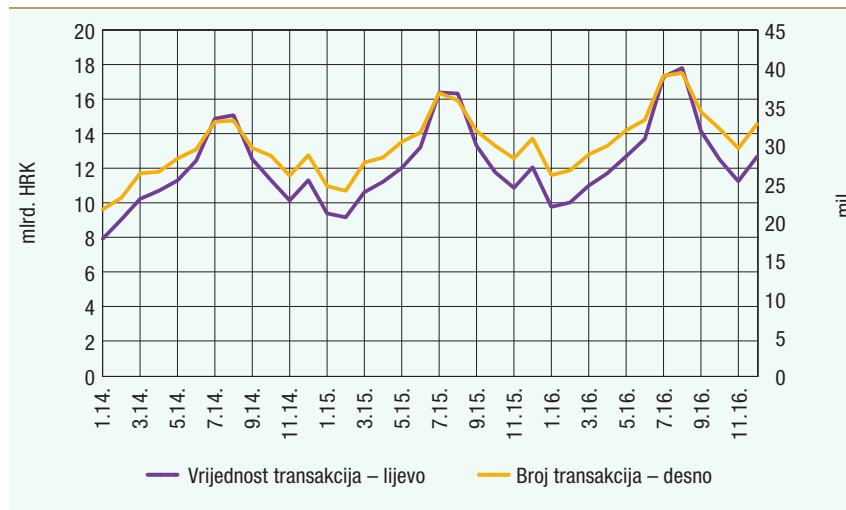
Izvor: HNB

5.1. Ukupan prihvata platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja.

U 2016. ukupno je izvršeno 384,03 milijuna transakcija prihvata platnih kartica s ukupnom vrijednosti od 154.507,24 milijuna kuna (Slika 16.). Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica u 2016. u odnosu na 2015. godinu porastao je za 6,5%, a vrijednost za 5,6%.

Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i ukupnu vrijednost transakcija u kunama tijekom izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

U siječnju 2016. ukupno je evidentiran 26,1 milijun transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 9.759,60 milijuna kuna. Tijekom idućih mjeseci broj i vrijednost transakcija prihvata rasli su do mjeseca kolovoza, u kojemu su dosegli najveću razinu od 39,4 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 17.804,65 milijuna kuna. Od rujna broj i vrijednost transakcija prihvata imaju tendenciju pada sve do mjeseca prosinca, u kojemu je evidentirano 32,7 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 12.669,66 milijuna kuna.

Usluga prihvata obavlja se kod ugovornih trgovaca, odnosno poslovnih subjekata koji na osnovi ugovora s prihvatiteljem na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaj i internet). Na dan 31. prosinca 2016. ukupno je evidentirano 34.253 ugovorna trgovca, od kojih njih 2.014 na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama i preko interneta. Od ukupnog broja ugovornih trgovaca (34.253) njih 31.620 nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko EFTPOS uređaja. Nadalje, 619 ugovornih trgovaca nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko interneta, tj. bez mogućnosti kupnje preko fizičkog EFTPOS uređaja. Navedeni broj ugovornih trgovaca iskazan je neovisno o broju prihvatnih mjesta kojima se trgovac koristi. Jedan trgovački lanac tako je evidentiran kao jedan ugovorni trgovac bez obzira na to koliko se prodajnih mjesta i prihvatnih uređaja koristi.

Od ukupno navedenih 34.253 ugovorna trgovca njih 15.538 ili 45% ima ugovorenu uslugu prihvata samo s jednim pružateljem platnih usluga prihvatiteljem, njih 9.486 (28%) s dva prihvatitelja, a njih 7.673 (22%) s tri prihvatitelja.

Prihvatni uređaji preko kojih se obavlja usluga prihvata jesu bankomat, EFTPOS uređaj, internet i EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu (Tablica 11.).

Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema prihvatnom uređaju

Pružatelj platnih usluga prihvatitelj	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ostalo	Ukupno
Broj transakcija						
Kreditne institucije	112.602.364	87.065.572	169.718	3.092.807	–	202.930.461
Institucije za elektronički novac	1.115.161	175.658.601	4.148.003	154.825	24.733	181.101.323
Ukupno	113.717.525	262.724.173	4.317.721	3.247.632	24.733	384.031.784
Vrijednost transakcija, u kunama						
Kreditne institucije	87.454.433.816	20.404.871.184	113.365.808	5.037.449.231	–	113.010.120.039
Institucije za elektronički novac	1.259.315.081	38.315.084.226	1.407.136.319	427.504.156	88.076.937	41.497.116.719
Ukupno	88.713.748.897	58.719.955.410	1.520.502.127	5.464.953.387	88.076.937	154.507.236.758

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata u 2016.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja transakcija prihvata 29,61% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 68,41% preko EFTPOS uređaja, 1,12% internetom, 0,85% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,01% ostalih transakcija.

Od ukupne vrijednosti transakcija prihvata 57,42% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 38,00% preko EFTPOS uređaja, 0,98% internetom i 3,54% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,06% ostalih transakcija.

Preko bankomata u 2016. prihvaćen je ukupno 113,71 milijun transakcija s ukupnom vrijednosti od 88.713,75 milijuna kuna. Kreditne institucije sudjelovale su u prihvatu platnih kartica izvršenih u svrhu isplate gotovog novca preko bankomata s udjelom od 99% u broju i vrijednosti transakcija.

Preko EFTPOS uređaja u 2016. prihvaćeno je ukupno 262,72 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 58.719,95 milijuna kuna. Institucije za elektronički novac u ukupnom prihvatu platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja sudjelovale su s udjelom od 67% u broju transakcija i 65% u vrijednosti transakcija.

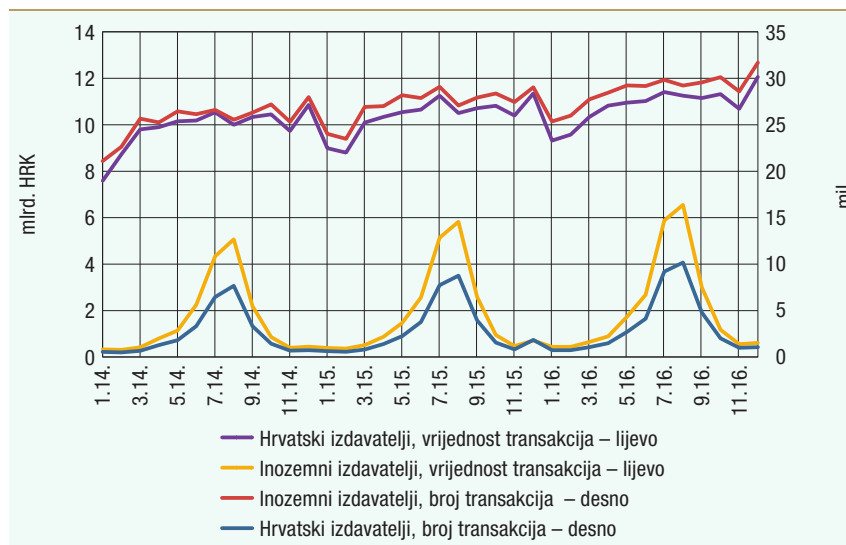
Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica izvršenih internetom u 2016. iznosio je 4,32 milijuna s ukupnom vrijednosti od 1.520,5 milijuna kuna. Od ukupne usluge prihvata platnih kartica izvršene internetom institucije za elektronički novac sudjelovale su s udjelom od 96% u broju transakcija i 93% u vrijednosti transakcija.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica u 2016. iznosila je 402 kune:

- **preko EFTPOS uređaja:** 224 kune;
- **internetom:** 352 kune;
- **preko bankomata:** 780 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 1.683 kune.

Od ukupno izvršenih 384,03 milijuna transakcija prihvata platnih kartica u 2016., 90% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 10% na one inozemnih izdavatelja. U 2016. od ukupno izvršenih 154.507,24 milijuna kuna transakcija prihvata platnih kartica 84% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 16% na platne kartice inozemnih izdavatelja (Slika 19.). Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016. godini u odnosu na 2015. porastao je za 12,72%, a vrijednost za 11,08%.

Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema izdavatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica.
Izvor: HNB

Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2016. godini u odnosu na 2015. porastao je za 5,37%, a vrijednost za 4,21%.

U 2016. izvršeno je ukupno 344,96 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 129.918,58 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 18.):

- **platnih kartica potrošača:** 328,62 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 116.276,64 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 16,35 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 13.641,94 milijuna kuna.

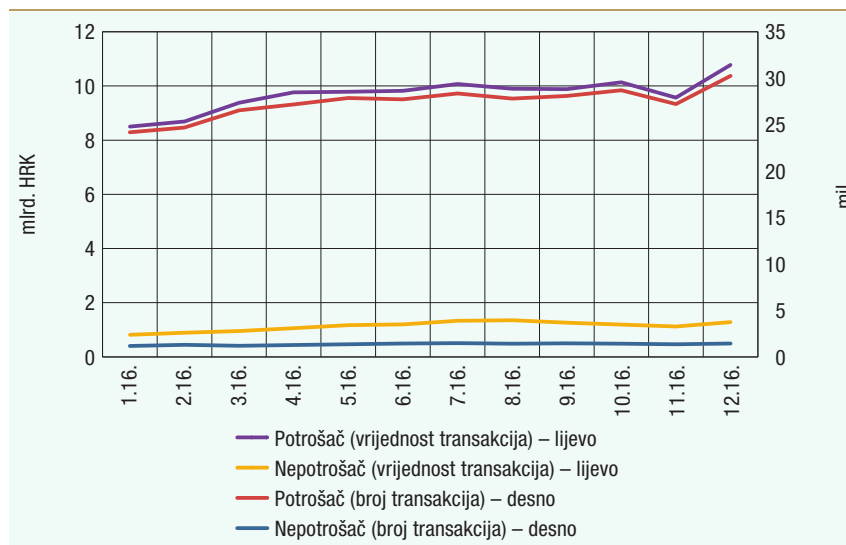
U 2016. izvršeno je ukupno 39,07 milijuna transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 24.588,65 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 19.):

- **platnih kartica potrošača:** 37,37 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 23.479,33 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 1,70 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 1.109,33 milijuna kuna.

Usluga prihvata platnih kartica može se pružati za:

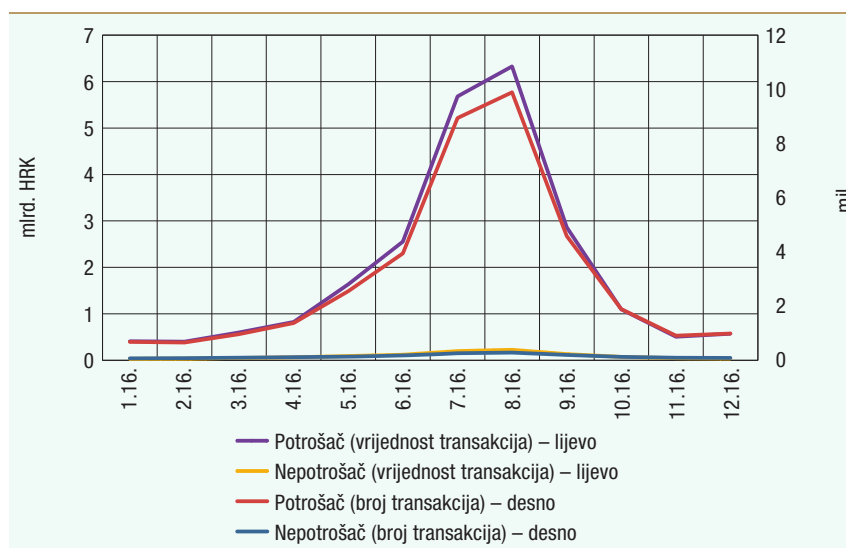
- kupnju robe i usluga platnom karticom;
- podizanje i polaganje gotovog novca platnom karticom.

Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja.
Izvor: HNB

Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica 69,7% odnosi se na kupnju robe i usluga, 29,4% na podizanje gotovog novca i 0,9% na polaganje gotovog novca. Vrijednosti pokazuju obratni omjer te od ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica 39,01% odnosi se na kupnju robe i usluga, 56,32% na podizanje gotovog novca i 4,67% na polaganje gotovog novca.

Pod pojmom kupnja robe i usluga uključuju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2016. ukupno je izvršeno 267,75 milijuna transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 60.268,77 milijuna kuna (vlastite kartice, kartice drugih hrvatskih izdavatelja i kartice inozemnih izdavatelja). Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga u 2016. godini u odnosu na 2015. porastao je za 8,4%, a vrijednost za 7,0%.

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršene preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za podizanja gotovog novca u 2016. iznosio je 112,95 milijuna s ukupnom vrijednosti od 87.020,99 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 2,3% u broju transakcija i 4,25% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2015. godinu.

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršene preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za polaganja gotovog novca u 2016. iznosio je 3,33 milijuna s ukupnom vrijednosti od 7.217,47 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 9,47% u broju transakcija i 10,79% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2015. godinu.

5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja.

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih kartica koje je izdao sam prihvatitelj (u nastavku teksta: vlastite kartice) i na prihvat platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (u nastavku teksta: ostali hrvatski izdavatelji).

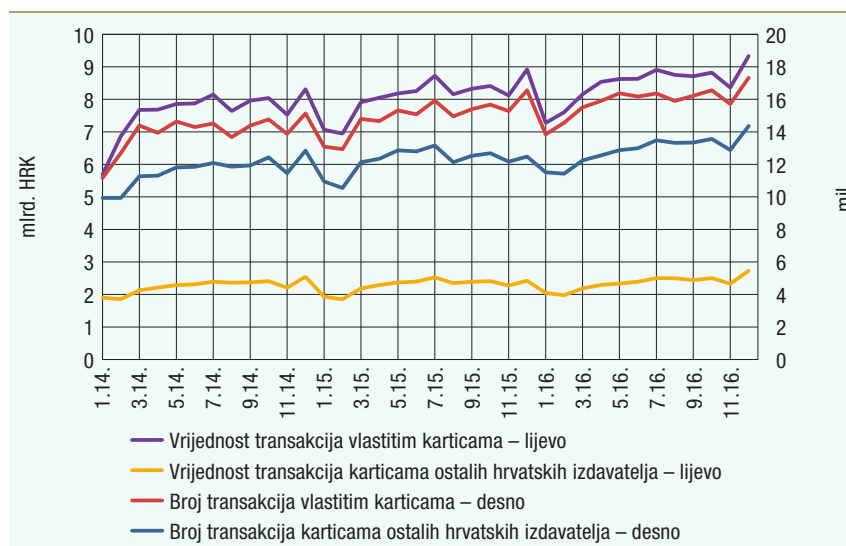
U 2016. izvršeno je ukupno 344,96 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 129.918,58 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 20.):

- **vlastitih kartica:** 190,42 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 101.700,33 milijuna kuna i

- **kartica ostalih hrvatskih izdavatelja:** 154,55 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 28.218,25 milijuna kuna.

Ukupan broj prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2016. godini povećao se za 5,37% u odnosu na 2015. godinu, a ukupna vrijednost za 4,21%.

Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Na Slici 20. prikazani su ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema izdavatelju na mjesečnoj razini u 2014., 2015. i 2016. godini. Vidljivo je da su prihvatitelji najčešće prihvaćali vlastite kartice, odnosno kartice koje su i sami izdali. Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja 30,28% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 67,74% preko EFTPOS uređaja, 1,07% internetom i 0,91% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Promatraju li se ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja, 60,08% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 35,11% preko EFTPOS uređaja, 0,82% internetom i 3,99% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

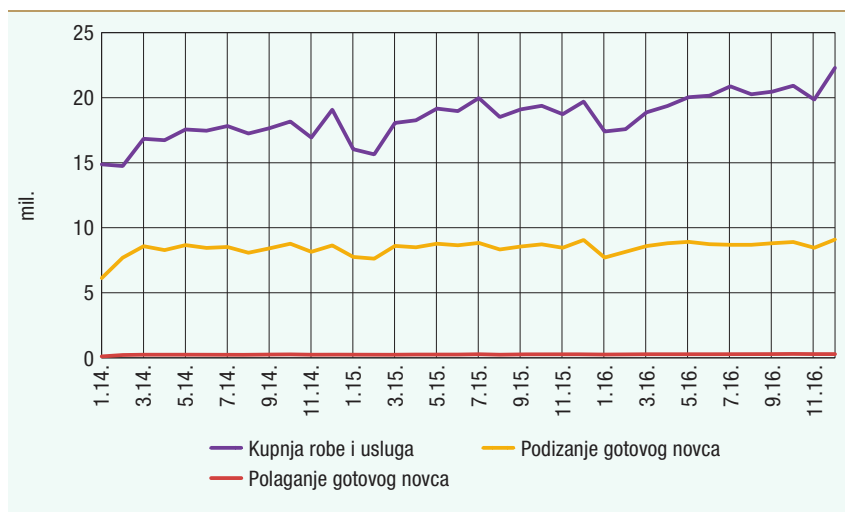
Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2016. iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 195 kuna;
- **internetom:** 289 kuna;
- **preko bankomata:** 747 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 1.658 kuna.

U 2016. prosječan broj transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH iznosio je 28,75 milijuna mjesečno, a prosječna vrijednost transakcija bila je 10.826,55 milijuna kuna mjesečno.

Pregledom transakcija prihvata platnih kartica prema vrsti transakcije najzastupljenije je podizanje gotovog novca koje u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvata sudjeluje s ukupno 58,55%, zatim slijedi kupnja robe i usluga s 35,89% te polaganje gotovog novca s 5,56% (slike 21. i 22.).

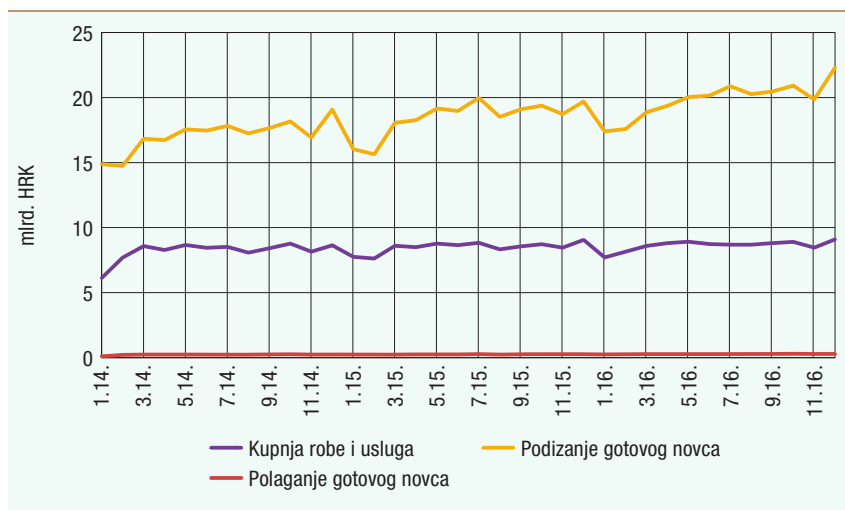
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2016. ukupno je evidentirano 238,07 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 46.627,92 milijuna kuna izvršenih platnim karticama izdanima u RH.

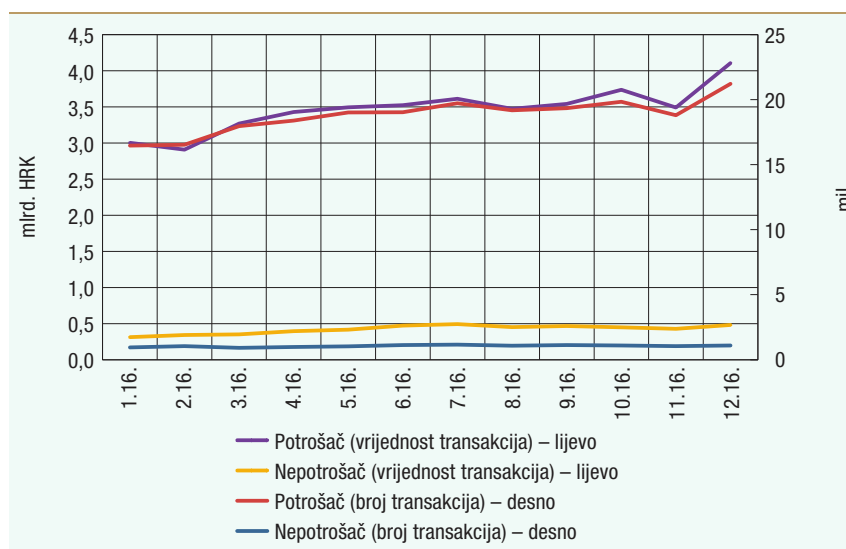
Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja:

- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 233,60 milijuna transakcija (98,12%) s ukupnom vrijednosti od 45.515,32 milijuna kuna (97,60%);
- **internetom:** prihvaćeno je 3,7 milijuna transakcija (1,55%) s ukupnom vrijednosti od 1.067,55 milijuna kuna (2,29%) i
- **preko bankomata:** prihvaćeno je 0,77 milijuna transakcija (0,33%) s ukupnom vrijednosti od 49,42 milijuna kuna (0,11%) (najčešće kupnja telefonskih bonova, aviokarata i slično).

Prosječna vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja u 2016. iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 195 kuna;
- **internetom:** 289 kuna i
- **preko bankomata:** 59 kuna.

Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga.

Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama (Slika 23.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 225,45 milijuna transakcija (95%) s ukupnom vrijednosti od 41.577,77 milijuna kuna (89%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 12,63 milijuna transakcija (5%) s ukupnom vrijednosti od 5.050,15 milijuna kuna (11%).

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu platnom karticom i ostalim načinima (šalter, određena aplikativna rješenja i sl.).

U 2016. ukupno je izvršeno 103,56 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 76.073,2 milijuna kuna.

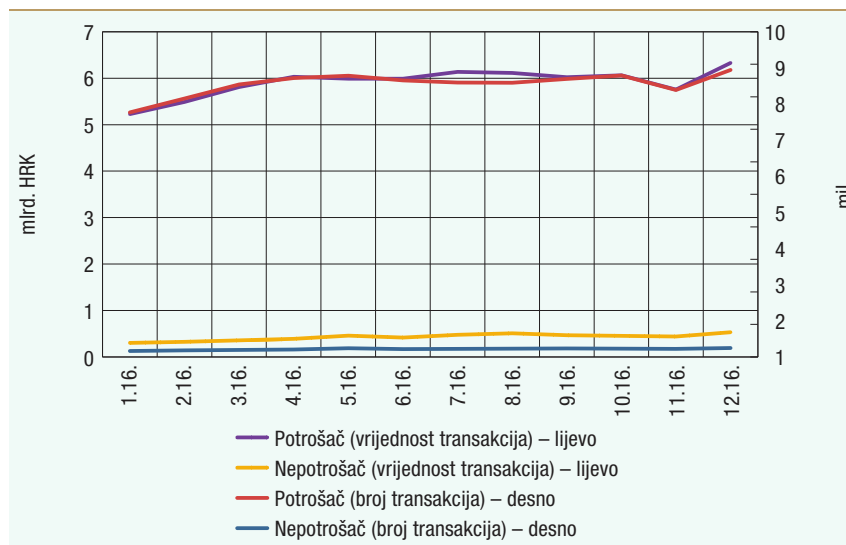
Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 100,66 milijuna transakcija (97,20%) s ukupnom vrijednosti od 72.060,34 milijuna kuna (94,73%);
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 2,8 milijuna transakcija (2,71%) s ukupnom vrijednosti od 3.905,93 milijuna kuna (5,13%);
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 0,07 milijuna transakcija (0,07%) s ukupnom vrijednosti od 18,86 milijuna kuna (0,02%) i
- **ostalim načinima:** prihvaćeno je 0,02 milijuna transakcija (0,02%) s ukupnom vrijednosti od 88,07 milijuna kuna (0,12%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2016. iznosila je:

- **preko bankomata:** 716 kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 1.393 kune;
- **preko EFTPOS uređaja:** 260 kuna i
- **ostalo:** 3.561 kunu.

Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca.

Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca izvršenih platnim karticama (Slika 24.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 100,67 milijuna transakcija (97%) s ukupnom vrijednosti od 70.947,87 milijuna kuna (93%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 2,89 milijuna transakcija (3%) s ukupnom vrijednosti od 5.125,32 milijuna kuna (7%).

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2016. ukupno je evidentirano 3,33 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 7.217,47 milijuna kuna.

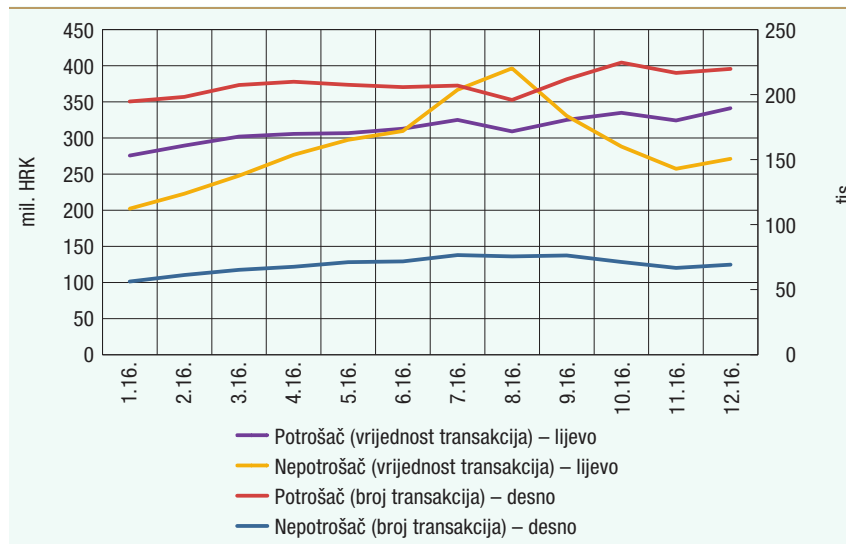
Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 3 milijuna transakcija (90%) s ukupnom vrijednosti od 5.942,45 milijuna kuna (82%) i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 0,32 milijuna transakcija (10%) s ukupnom vrijednosti od 1.275,02 milijuna kuna (18%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2016. iznosila je:

- preko bankomata: 1.975 kuna i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 3.983 kune.

Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca.

Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama (Slika 25.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 2,5 milijuna transakcija (75%) s ukupnom vrijednosti od 3.751,00 milijun kuna (52%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 0,83 milijuna transakcija (25%) s ukupnom vrijednosti od 3.466,46 milijuna kuna (48%).

5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu

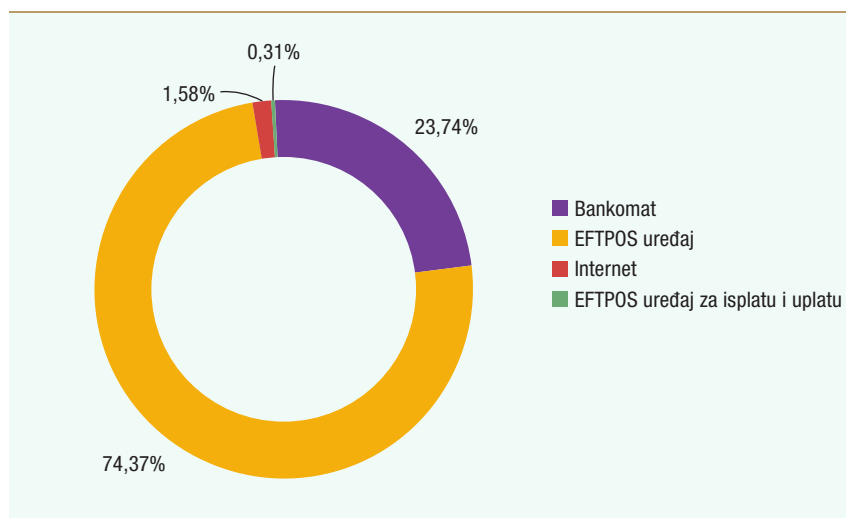
U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH, tj. inozemnih izdavatelja.

U 2016. ukupno je evidentirano 39,07 milijuna transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 24.588,65 milijuna kuna izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja. Time je ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016. godini u odnosu na 2015. porastao za 12,72%, a vrijednost za 11,08%.

U prva tri mjeseca 2016. vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prosječno je mjesečno iznosila 509,32 milijuna kuna. Trend porasta primjetan je do mjeseca kolovoza, kada je dosegnuo razinu od 6.552,12 milijuna kuna, te u rujnu počinje padati. U mjesecu prosincu 2016. vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je 610,68 milijuna kuna.

Također, iz pregleda vrijednosti transakcija prihvata vidljivo je da su se imatelji platnih kartica izdanih u inozemstvu gotovo podjednako koristili bankomatima i EFTPOS uređajima, s naznakom kako je na EFTPOS uređajima izvršen trostruko veći broj transakcija prihvata (slike 26. i 27.).

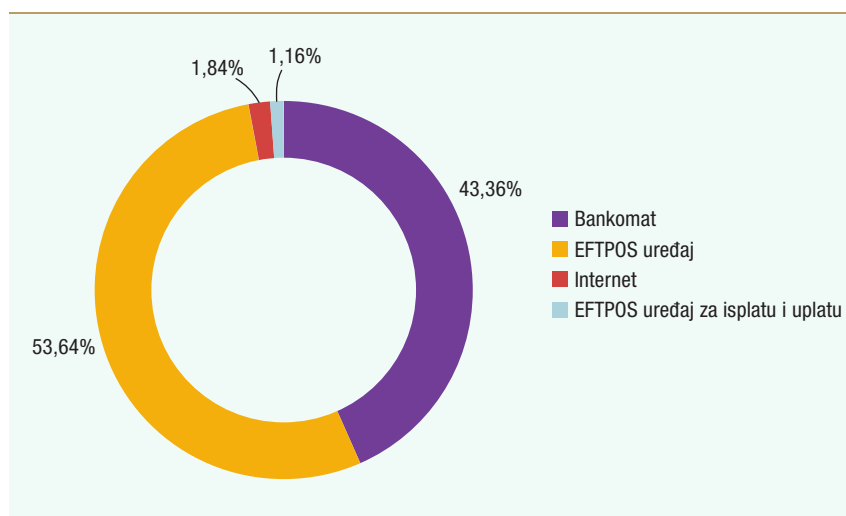
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016.

Izvor: HNB

Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016.

Izvor: HNB

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016.:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 9,28 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 10.661,54 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 29,05 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 13.190,15 milijuna kuna;
- **internetom:** prihvaćeno je 0,62 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 452.95 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 0,12 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 284,01 milijun kuna.

Prihvat platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016. godini u odnosu na 2015. najveći rast bilježi kod transakcija izvršenih internetom, i to u broju transakcija za 38%, a u vrijednosti za 13%.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 454 kune;
- **internetom:** 733 kune;
- **preko bankomata:** 1.149 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2.314 kuna.

U 2016. ukupno je evidentirano 29,68 milijuna transakcija (76%) prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 13.640,86 milijuna kuna (55%) i 9,39 milijuna transakcija (24%) prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 10.947,79 milijuna kuna (45%).

U 2016. evidentirane su transakcije prihvata učinjene platnim karticama inozemnih izdavatelja iz ukupno 185 država. Prihvat platnih kartica izdanih u šest najzastupljenijih država (Njemačka, Austrija, Italija, Velika Britanija, Slovenija i SAD) sudjeluje s 48% u ukupnom broju transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja i s 55% u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja.

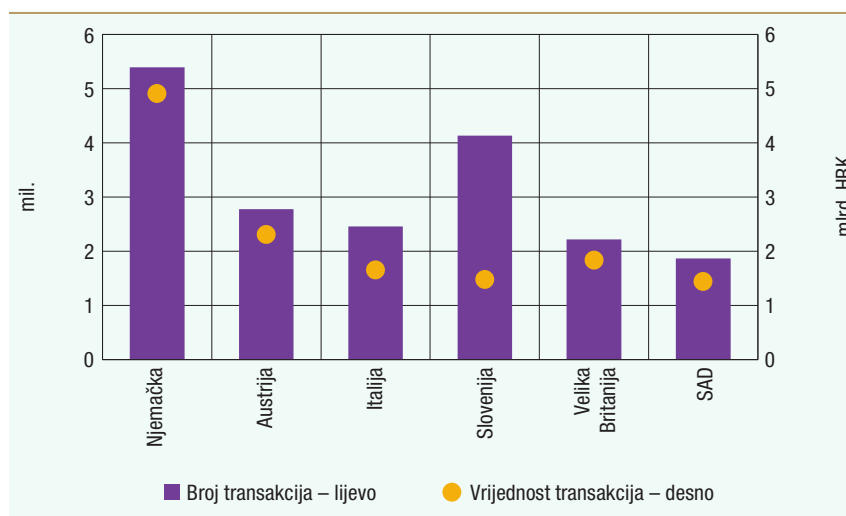
Nadalje, samo jedna od šest prikazanih država jest država izvan EU-a i to je SAD. Ukupan broj transakcija prihvata izvršenih platnim karticama izdanim u SAD-u u 2016. iznosio je 1,87 milijuna s ukupnom vrijednosti od 1.443,7 milijuna kuna. Od šest prikazanih država u 2016. najveća vrijednost transakcija prihvata platnih kartica učinjena je platnim karticama izdanim u Njemačkoj u iznosu od 4.909,16 milijuna kuna. U skladu s tim i najveća prosječna vrijednost po kartičnoj transakciji u iznosu od 910 kuna ostvarena je karticama njemačkih izdavatelja, a najmanja karticama slovenskih izdavatelja (Slika 28.).

Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice

Korisnik		Platna transakcija	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	UKUPNO
Potrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	12.563	27.473.067	583.705		28.069.335
		Podizanje gotovog novca	9.175.315	6.034		119.764	9.301.113
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	993.403	12.270.017.633	401.647.916		12.672.658.952
		Podizanje gotovog novca	10.530.093.141	3.206.484		273.367.536	10.806.667.161
Nepotrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	255	1.572.664	34.059		1.606.978
		Podizanje gotovog novca	87.986	101		2.990	91.077
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	31.277	916.865.544	51.302.845		968.199.666
		Podizanje gotovog novca	130.421.675	59.050		10.646.812	141.127.537
Ukupno – broj transakcija		Kupnja robe i usluga	12.818	29.045.731	617.764	0	29.676.313
		Podizanje gotovog novca	9.263.301	6.135	0	122.754	9.392.190
		Ukupno	9.276.119	29.051.866	617.764	122.754	39.068.503
Ukupno – vrijednost transakcija		Kupnja robe i usluga	1.024.680	13.186.883.177	452.950.761	0	13.640.858.618
		Podizanje gotovog novca	10.660.514.816	3.265.534	0	284.014.348	10.947.794.698
		Ukupno	10.661.539.496	13.190.148.711	452.950.761	284.014.348	24.588.653.316

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2016.
Izvor: HNB

Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u RH.
Izvor: HNB

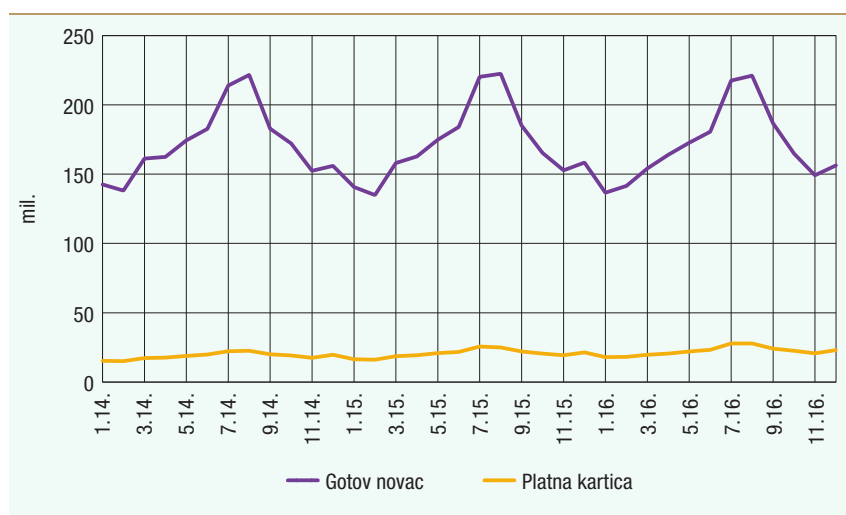
5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca

Iz prikazanih podataka vidljivo je da su u 2016. godini obveznici fiskalizacije¹⁰ ukupno izdali 2.337,43 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 158.691,34 milijuna kuna. Nadalje, od ukupnog broja izdanih računa njih 88% plaćeno je gotovim novcem, 11% platnim karticama i 1% ostalim načinima (preko transakcijskih računa, čekovima i slično). Od ukupne vrijednosti izdanih računa 58% vrijednosti odnosi se na plaćanja gotovim novcem, 38% na plaćanja platnim karticama i 4% na plaćanja ostalim načinima.

U 2016. godini u odnosu na 2015. ukupan broj izdanih računa porastao je za 0,42%, a ukupna vrijednost za 2,67%.

Na slikama 29. i 30. daje se usporedni prikaz broja i vrijednosti izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u RH te broja i vrijednosti kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja. Iz prikaza je vidljivo kako je gotov novac u odnosu na platne kartice kao oblik plaćanja i u 2016. godini znatno zastupljeniji i u broju i u vrijednosti transakcija. Međutim, u 2016. u odnosu na 2015. broj izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem pao je za 0,7%, a vrijednost izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem pala je za 1,5%. Nadalje, u 2016. godini u odnosu na 2015. vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih

Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj

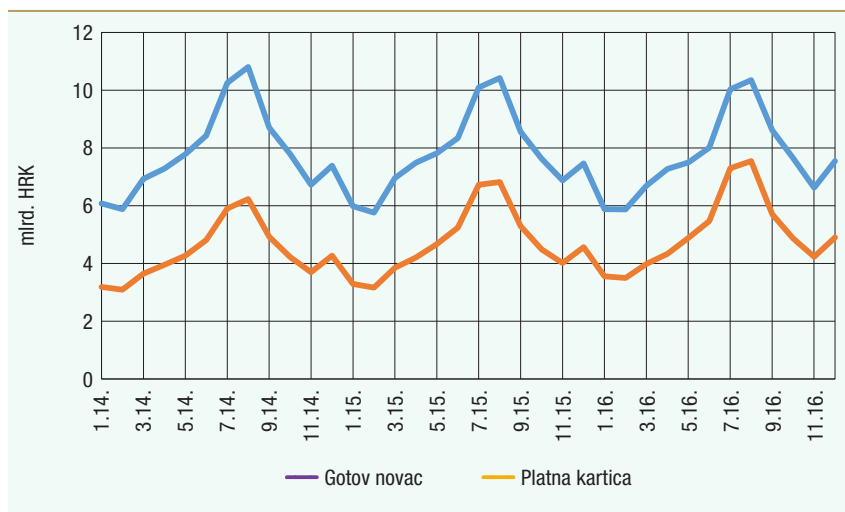

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupan broj izdanih računa plaćenih u gotovom novcu. Podaci za platne kartice odnose se na ukupan broj kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluge hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija – Porezna uprava; HNB

10 Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave prikupljenima na temelju Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, "Narodne novine", br. 133/2012.

Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupnu vrijednost izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u kunama. Podaci za platne kartice odnose se na ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluge hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja porasla je za 7%, a broj za 8,4%.

Prosječna je vrijednost platne transakcije gotovim novcem u 2016. iznosila 45 kuna, a prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije 225 kuna.

6. Pojmovnik

- **Charge kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće izvršavaju do odobrenoga kredita (limita). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s charge funkcijom u određenom razdoblju korisnik podmiruje u cijelosti na kraju određenog razdoblja, najčešće kreditnim transferom.
- **Debitna kartica** je platna kartica koja se izdaje imateljima računa za plaćanje. Troškovi učinjeni ovom karticom naplaćuju se terećenjem računa za plaćanje, i to najčešće odmah.
- **Država članica** je država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.
- **Kartica s odgođenom naplatom** platna je kartica koja se izdaje najčešće imateljima računa za plaćanje. U trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće mogu izvršavati do odobrenog limita. Iznos ukupnih troškova nastalih upotrebom platne kartice s funkcijom odgođene naplate, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti na kraju određenog razdoblja uslugom izravnog terećenja računa za plaćanje.
- **Kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.
- **Kartična platna transakcija** usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.
- **Kreditna kartica** je platna kartica kod koje nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je odobren kredit (limit). Korisnik platne kartice može izvršavati plaćanja do iznosa odobrenoga kredita (limita). Iznos svake izvršene transakcije nastale upotrebom platne kartice s kreditnom funkcijom u određenom razdoblju automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata prema ugovorenom modelu.
- **Međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH,

a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.

- **Nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH.
- **Platni instrument** je svako personalizirano sredstvo i/ili skup postupaka ugovorenih između korisnika platnih usluga i pružatelja platnih usluga koje korisnik platnih usluga primjenjuje za iniciranje naloga za plaćanje.
- **Platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju.
- **Pružatelj platnih usluga** jest institucija definirana člankom 5. ZPP-a.
- **Pružatelj platnih usluga izdavatelj** jest institucija koja izdaje platnu karticu.
- **Pružatelj platnih usluga prihvatitelj** jest institucija koja osigurava prihvrat platne kartice.
- **Revolving kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je najčešće odobren revolving kredit (limit). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s revolving funkcijom u određenom razdoblju korisnik plaća djelomično, u utvrđenom postotku od učinjene potrošnje.
- **Treća država** je svaka strana država koja nije država članica.

7. Dodatak

7.1. Popis tablica

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvat platnih kartica na teritoriju RH	14
Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH	15
Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku	21
Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice	22
Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH	26
Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)	27
Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)	28
Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice	32
Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji	36
Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji	38
Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema prihvatnom uređaju	45
Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice	58

7.2. Popis okvira

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2016.	10
Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2016.	19
Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2016.	30
Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2016.	44

7.3. Popis slika

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH	11
Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH	13
Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama	16
Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH	17
Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH	17
Slika 4. Broj platnih kartica	21
Slika 5. Broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica	23
Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice	24
Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica	26
Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija	31
Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	33
Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	33

Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici	34
Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca	37
Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca	38
Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija	41
Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za osam najzastupljenijih država	41
Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju RH	44
Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema izdavatelju platne kartice	47
Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice	47
Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice	48
Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH	50
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	51
Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	51
Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga	52
Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca	54
Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca	55
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	56

Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	56
Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država	58
Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj	59
Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama	60

